

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PODNIKOHOSPODÁŘSKÁ

Analýza právních a ekonomických aspektů vybraného spolku
Analysis of Legal and Economic Aspects of the Selected Association

Student: Eva Osohová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Martina Krügerová, Ph.D.

Ostrava 2018

Zadání bakalářské práce

Student:

Eva Osohová

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

6208R020 Ekonomika podniku

Specializace:

03 Ekonomika a právo v podnikání

Téma:

Analýza právních a ekonomických aspektů vybraného spolku
Analysis of Legal and Economic Aspects of the Selected Association

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretická východiska spolků
  3. Představení konkrétního spolku
  4. Právní aspekty vybraného spolku
  5. Ekonomické činnosti vybraného spolku
  6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v praxi*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 301 s. ISBN 978-80-7552-476-8.
HÁJKOVÁ, A., M. NEBUŽELSKÁ a P. PAVLOK. *Spolky a spolkové právo*. Praha: C. H. Beck, 2015. 157 s. ISBN 978-80-7400-523-7.
PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016. 327 s. ISBN 978-80-271-0339-3.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martina Krügerová, Ph.D.**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 11.05.2018

Ing. Josef Kašík, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a veškerou literaturu, kterou jsem použila, jsem uvedla v závěru práce.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Teoretická východiska spolků.....	7
2.1	Historie spolků	7
2.2	Právní a ekonomické přiblížení neziskových organizací.....	8
2.2.1	Ekonomické aspekty neziskových organizací	9
2.2.2	Spolek v kontextu nestátní neziskové organizace	10
2.2.3	Statistické údaje neziskových organizací	11
2.3	Právní klasifikace spolků.....	14
2.3.1	Principy spolkového práva	15
2.3.2	Účel a předmět činnosti spolků	16
2.3.3	Hlavní a vedlejší činnost spolků.....	17
2.3.4	Založení a vznik spolků.....	18
2.3.5	Stanovy spolků	20
2.3.6	Orgány spolků	22
2.3.7	Pobočné spolky.....	23
2.3.8	Zrušení a zánik spolků.....	24
2.4	Ekonomická klasifikace spolků.....	25
2.4.1	Financování spolků.....	26
2.4.2	Vnitřní předpisy spolků	27
2.4.3	Účetnictví spolků.....	27
2.4.4	Spolky a daně	28
2.4.5	Spolky a elektronická evidence tržeb	29
3	Představení konkrétního spolku	31
3.1	Historie spolku Pionýr.....	31
3.2	Program Pionýra.....	33
3.3	Spolupracující subjekty	33
4	Právní aspekty vybraného spolku	35
4.1	Účel a předmět činnosti.....	35
4.2	Orgány spolku	35
4.2.1	Výroční zasedání Pionýra.....	35
4.2.2	Česká rada Pionýra	36
4.2.3	Výkonný výbor České rady Pionýra.....	36
4.2.4	Předseda Pionýra	37
4.2.5	První a druhý místopředseda Pionýra.....	37
4.2.6	Ekonom Pionýra	37

4.2.7	Kontrolní komise Pionýra.....	37
4.2.8	Rozhodčí komise Pionýra.....	38
4.3	Pobočné spolky.....	38
4.3.1	Pionýrská skupina.....	39
4.3.2	Pionýrské centrum.....	41
4.3.3	Krajská organizace Pionýra.....	41
4.4	Výchovné jednotky.....	43
4.5	Členství.....	43
4.6	Funkcionáři spolku.....	46
5	Ekonomické aspekty vybraného spolku.....	47
5.1	Zdroje financování	47
5.2	Výsledek hospodaření	50
6	Závěr	52
	Seznam použité literatury.....	55
	Bibliografie.....	55
	Internetové zdroje.....	56
	Právní předpisy.....	58
	Seznam použitých zkratk.....	59
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	60
	Seznam tabulek	61
	Seznam grafů.....	62
	Seznam příloh.....	63
	Jednotlivé přílohy.....	64

1 Úvod

Spolky představují pro společnost právo sdružovat se kvůli společnému zájmu, kvůli něčemu, co lidi baví, naplňuje, představuje každodenní součást jejich života. Těmto zájmům věnují svůj volný čas, nežádají odměny, chtějí jen konat dobro a být společnosti užiteční i jinak než jen čísly ve firemních výkazech. A společnost tyto dobrovolníky potřebuje, ať už při krizových situacích jako například povodně, nebo v každodenním životě, kdy rodič potřebuje, aby se mu někdo postaral o dítě, dokud nebude moct odejít z práce domů. Vztah společnosti a spolku funguje i obráceně. Když dobrovolník chce věnovat svůj čas své vášni, ale nemá s kým či kde, je tu v této situaci spolek pro něj, aby mu poskytl zázemí.

Pro mě spolek, konkrétně mnou vybraný spolek Pionýr, představuje důležitou náplň života hned ze dvou důvodů. Prvním je rodinná tradice. Na pionýrské tábory u malebného rybníka Komorníka, který se nachází v blízkosti Jindřichova Hradce, jezdili jako děti už mí rodiče. Druhým důvodem jsou lidé. Já sama jsem na svůj první tábor jela v 9 letech. Dnes pracuji u Pionýra jako oddílová vedoucí. Mnohé se za ta léta změnilo, včetně táborové základny, na kterou v současné době jezdíme do Rajnochovic u Bystřice pod Hostýnem. Ale zůstali lidé, které pravidelně od mala vídám, ať už při pravidelné oddílové činnosti, nebo právě na táborech. Práce s dětmi pro mne znamená psychický odpočinek od každodenních starostí. Chvilé, kdy je Vaší největším problémem komár ve stanu a po jeho vyhnání následuje odměna v podobě dětského úsměvu.

Cílem práce je analýza současného stavu spolku, zachytit aktuální filozofii spolku a jeho reakce na historické události. Posoudit organizační strukturu spolku a zhodnotit, jakým způsobem využívá svobody nastavit si orgány a způsob svého fungování. Dílčím cílem je zhodnocení zdrojů financování daného spolku a jeho hospodaření.

V práci budou použity především metody analýza, syntéza a dedukce. Konkrétně bude analýza využita při popisu vybraných částí stanov a organizační struktury. Zpracována budou statistická data z Českého statistického úřadu a výroční zprávy spolku. Budou posouzeny změny vybraných položek v čase a jejich procentuálního podílu na celku.

V první kapitole nastíním spolky z historického hlediska, jejich postavení v rámci nestátních neziskových organizací a řešení jejich otázky v předpisech České republiky z právního a ekonomického hlediska. Ve druhé kapitole představím vybraný spolek, jeho historii i současné cíle a způsob, jak jich dosahuje. Třetí kapitola bude spolek rozebírat

v kontextu českého práva, řešit, jakým způsobem má spolek sestavenou organizační strukturu, jaké konkrétní orgány jej řídí a jak má právně ošetřeno členství a pobočné spolky. Čtvrtá kapitola bude obsahovat ekonomickou analýzu zdrojů financování, vývoj hospodaření a způsob, jakým by spolek hodlal vyřešit případný úpadek.

2 Teoretická východiska spolků

Člověk je tvor společenský, pravil údajně řecký filozof Aristotelés. Potřebu lidí scházet se, komunikovat, vytvářet společné hodnoty, či se pouze bavit, považuje společnost za zcela přirozenou. I to je důvodem, proč občanům České republiky Listina základních práv a svobod ve článku č. 20 zaručuje *právo svobodně se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích*.

2.1 Historie spolků

Je naší přirozeností žít ve skupinách. Prvotním znakem jednotlivých skupin byla pokrevní příbuznost, jejíž linií se vyvíjely jednotlivé rody. Jelikož bylo pro člověka v pravěkých dobách stěžejní přežití, bylo třeba propojit se i s jinými rody, aby nedocházelo k degeneraci následujících pokolení. Spojením rozdílných rodů tedy vznikly kmeny, s nimiž ruku v ruce narůstaly i počty jejich členů. Novou otázkou přežití byla tedy i početní převaha, ať už z hlediska rozvíjejícího se obchodu či válečných střetů. Docházelo tedy ještě k jednomu sjednocování, a sice jednotlivých kmenů či jejich svazů ve stát (Švestka, Dvořák, Fiala a kol., 2014, s. 658).

Zmíněným vývojem se vytvořila uskupení lidí natolik početná, že se v jejich středech opět začaly tvořit menší jednotky, které už nebyly založeny na pokrevní bázi, ale na společném zájmu jako náboženství, řemeslu či politice (Švestka, Dvořák, Fiala a kol., 2014, s. 658). Můžeme tedy hovořit o počátcích spolků. Typickým příkladem jsou politická collegia ve starověkém Římě.

Ve středověku pokračoval trend spolčování v rámci církve a cechů, chyběl mu však jeden ze základních prvků spolku v dnešním pojetí a tím byla dobrovolnost. Hlavním faktorem bylo sociální a ekonomické postavení. Jednak byl jedinec dle těchto měřítek do určitého spolku zařazen a jednak, pokud byl ze spolku vyloučen, se naopak ztráta tohoto členství na jeho životní úrovni negativně podepsala (Švestka, Dvořák, Fiala a kol., 2014, s. 659).

O dobrovolnosti a svobodě můžeme v českých zemích hovořit až od roku 1849, kdy byl krátce po nástupu Františka Josefa I. na trůn českých zemí vydán císařský patent č. 171/1849 ř. z., upravující výkon svobodného práva spolčovacího a shromažďovacího. Sice vzhledem k nastupujícím politickým událostem (Bachův absolutismus) neměl dlouhého trvání, můžeme ho ovšem označit za první právní předpis zaručující volnost a svobodu v otázce spolkového práva v Čechách (Švestka, Dvořák, Fiala a kol., 2014, s. 659).

Po skončení tohoto období byl vydán zákon č. 134/1867 ř. z., o právu spolčovacím, víceméně se jednalo o návrat spolkového práva k onomu původnímu císařskému patentu z roku 1849. Tento právní předpis překonal několik zásadních období historie českého národa jako zánik Rakouska-Uherska, První světovou válku, vznik Československa, Druhou světovou válku, dokonce i komunistický převrat roku 1948 a působil až do roku 1951 (Švestka, Dvořák, Fiala a kol., 2014, s. 660).

Období komunistické vlády se do spolkového práva promítlo v již zmíněném roce 1951. Zákonem č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních, se změnil pojem „spolek“ na novotvar „dobrovolná organizace“ a byla zavedena nedobrovolná kontrola všech dobrovolných organizací státní policií (Švestka, Dvořák, Fiala a kol., 2014, s. 660). Státní dozor zrušil po Sametové revoluci zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Pojem „spolek“ se však objevil až s novelizací Občanského zákona z roku 2012, do té doby se užívalo označení „**občanské sdružení**“ (Švestka, Dvořák, Fiala a kol., 2014, s. 661).

2.2 Právní a ekonomické přiblížení neziskových organizací

Jak již napovídá název, jedná se o organizace, mezi jejichž hlavním cílem není dosažení zisku, nýbrž služba veřejnosti, veřejnému zájmu. Jde o prvotní formu odlišení se od ostatních, komerčních organizací. To však neznamená, že zisku, který můžeme chápat jako majetkový prospěch vytěžený z určité činnosti (Dobrozemský, Stejskal, 2016 s. 88), dosahovat nemohou. V praxi tento stav není ničím výjimečným. Rozdíl tkví *v povinnosti nabyté prostředky reinvestovat do hlavní činnosti* (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 20). Nabytý zisk tedy neziskové organizace využívají ke svému dalšímu rozvoji. Další odlišení zahrnuje prospěšnost (veřejnosti i organizacím navzájem), zužitkování dobrovolnické práce, organizovanost i určitou dávku autonomie v podobě soukromého vlastnictví organizací a samosprávnosti (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 22).

Postavení neziskové organizace ovlivňuje její zřizovatel (či iniciátor vzniku). Základní dělení zahrnuje neziskové organizace nestátní, kdy jsou v pozici zřizovatele občané, a státní, kdy založení iniciuje stát. V roli státu v tomto procesu vystupuje nejen stát jako takový, ale i kraje, obce či jejich organizační složky. Státní neziskové organizace zaštiťují ve většině případů výkon státní správy nebo veřejných služeb (sociální, vzdělávací a zdravotní). Pozornosti by neměly uniknout specifické případy, jako například vysoké školy. Jsou zakládány zvláštním zákonem, čímž splňují předpoklad státní neziskové organizace, ale uchovávají si svou autonomii, což odpovídá spíše té nestátní (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 20).

Co se týče kategorizace neziskových organizací, různí se spolu s autory, stejně tak s oficiálními institucemi. V tabulce č. 2.1 je vybrán reprezentativní vzorek nejpoužívanějšího rozdělení, a to dle Klasifikace služeb neziskových institucí sloužících domácnostem podle účelu CZ-COPNI (vycházející z odvětvové klasifikace CZ-NACE), Mezinárodní klasifikace neziskových organizací (ICNPO) a dle dělení používaného Českým statistickým úřadem NISD (Neziskové instituce sloužící domácnostem) (Vláda ČR, 2018) (Kermiet, Smejkalová, 2014).

Tabulka 2.1: Kategorizace neziskových organizací

ICNPO	CZ-COPNI	ČSÚ NISD
1 Kultura, sport a volný čas	01 Bydlení	(F 117, F 118) Nadace a Nadační fondy
2 Vzdělávání a výzkum	02 Zdravotnictví	(F 141) Obecně prospěšná společnost
3 Zdraví	03 Rekreace, sport a kultura	(F 701, F 731) Sdružení a
4 Sociální služby	04 Vzdělávání	Organizační jednotky sdružení
5 Životní prostředí	05 Sociální péče	(F 721, F 641) Církevní organizace a
6 Rozvoj a bydlení	06 Náboženství	Školské právnické osoby
7 Ochrana práv a obhajoba zájmů, politika	07 Politické strany, odborové a profesní organizace	(F 741) Stavovská organizace - profesní komora
8 Filantropie a dobrovolnictví		(F 751) Zájmové sdružení
9 Mezinárodní aktivity		právnických osob
10 Náboženství		
11 Hospodářská a profesní sdružení, odbory		(F 761) Honební společenstvo
12 Činnosti jinde neuvedené		(F 711) Politická strana, politické hnutí

Zdroj: Vláda ČR, 2018; Kermiet, Smejkalová, 2014, vlastní zpracování

Neziskové organizace by díky svému podílu na HDP a podílu na spotřebě státního rozpočtu neměly být zanedbávány. Tohoto faktu si je vědoma i Vláda české republiky, která jako jeden z dílčích orgánů ustanovila **Radu vlády pro nestátní neziskové organizace**. Zřízena byla v roce 1992 (tehdy ještě jako Rada pro nadace) za účelem být k dispozici Vládě české republiky jako poradní, iniciační a koordinační orgán v oblasti nestátních neziskových organizací. Rada tedy plní úkoly v oblasti zpracování podkladů pro rozhodnutí vlády, připomínek k právním úpravám týkajících se neziskových organizací, zaštiťuje spolupráci mezi jednotlivými ministerstvy, sleduje postavení neziskových organizací v rámci Evropské unie atd. (Vláda ČR, 2018)

2.2.1 Ekonomické aspekty neziskových organizací

Legislativa se v ekonomické oblasti věnuje státním a nestátním NO zvlášť. Je třeba zdůraznit, že žádný předpis nedefinuje a nezná termín „nezisková organizace“. Poměrně novou záležitost právní úpravy v Česku představuje status **veřejné prospěšnosti** právnických osob, třebaže v zahraničí se jedná již delší čas o běžně užívané označení. Pro neziskové organizace

znamená výhodu v zejména v oblasti daní a možnosti čerpání dotací poskytovaných státem (Pelikánová, 2016, s. 21). Dle § 146 OZ se jedná o právnickou osobu, jejíž hlavním cílem je zajišťování obecného blaha. Tento status si organizace můžou nárokovat za určitých podmínek. V jejich vedení by měly být bezúhonné osoby, starající se o poctivé hospodaření a využívání nabitých prostředků k obecné prospěšnosti (§ 146 OZ). Další podmínka uvedená v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ačkoliv status je pozměněn z „veřejné prospěšnosti“ na „veřejně prospěšného poplatníka“. Uvádí, že na tento status (a daňové výhody z něj plynoucí) má nárok poplatník vykonávající hlavní činnost, která není podnikáním (§ 17, písm. a). Status se pak uvádí ve veřejném rejstříku (v případě spolků ve spolkovém). Zápis je pro užívání nutný, bez něj se nikdo tímto titulem nesmí honosit (§ 147, § 150 OZ).

Aby nezisková organizace mohla správně a legálně fungovat, je třeba znát předpisy, kterými se má řídit. Z hlediska hospodářského vedení organizace je třeba se starat o správu účetnictví, majetku, finanční a marketingové řízení, koordinaci vnitřních směrnic, daní, projektů apod. (Pelikánová, 2016, s. 52).

2.2.2 Spolek v kontextu nestátní neziskové organizace

V ekonomických otázkách se žádná literatura nevěnuje čistě spolkům. Jelikož je můžeme zařadit mezi nestátní neziskové organizace, je třeba v ekonomických otázkách vycházet z předpisů týkajících se právě jich. Představuje to jednodušší řešení pro všechny, stát nemusí vydávat zvlášť právní předpisy ani se věnovat každému druhu neziskové organizace odděleně a spolky tak nemusí řešit vyšší byrokratickou zátěž, kterou by jeho detailnější specifikace představovala.

Jak již bylo zmíněno, před rekodifikací občanského zákoníku se nynější spolky nazývaly Občanská sdružení, pobočné spolky pak Organizační jednotka občanského sdružení. Změny v právní klasifikaci nestátních neziskových organizací se však netýkaly pouze názvů. Dnes jsou v NO definovány *pouze spolek, ústav, nadace, nadační fond a přidružený fond* (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 29). Do neziskového sektoru můžeme zařadit politicky orientovaná uskupení, které si zachovaly politické strany a politická hnutí v zákoně č. 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, a církevní instituce s taktéž nezměněnou regulací zákoně o církvích a náboženských společnostech. Legislativa pro Zájmová sdružení právnických osob a Obecně prospěšné společnosti byla zrušena (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 27).

2.2.3 Statistické údaje neziskových organizací

Podle Pelikánové (2016, s. 20) patří mezi nejvýznamnější ekonomické ukazatele v neziskovém sektoru *výdaje, výnosy a počty hodin dobrovolnické práce*. Mají také úzký vztah s hrubým domácím produktem, jehož jsou spotřebiteli i přispivateli.

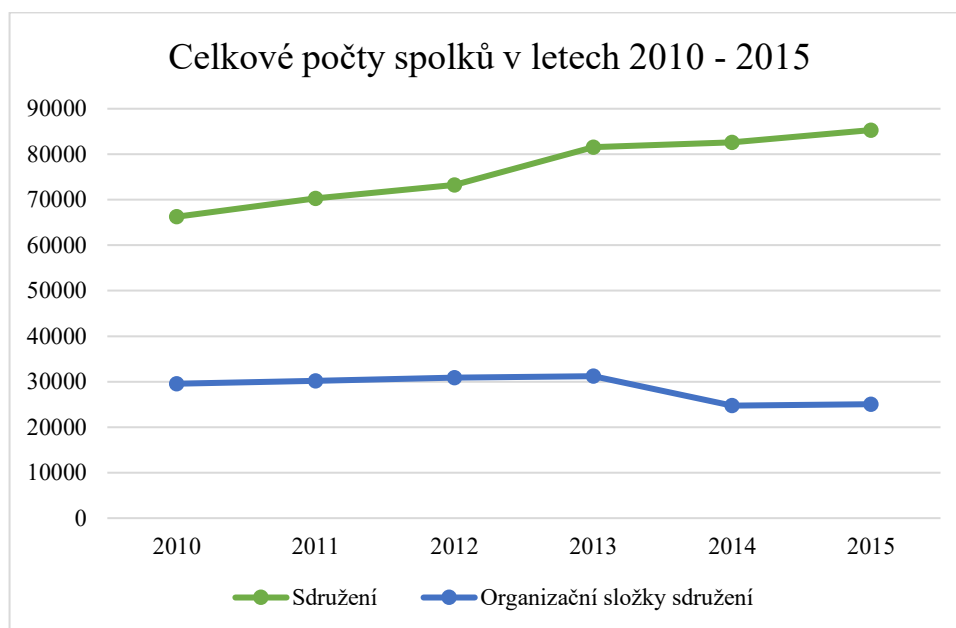
Pojďme nejdříve k celkovým počtům nestátních NO. Výchozím zdrojem pro všechna statistická data je v našem případě Satelitní účet neziskových institucí. Jde o rozšíření národních účtů publikovaných Českým statistickým úřadem, v němž jsou sledovány strukturální ukazatele a ukazatele výkonu typické pro toto odvětví (Český statistický úřad, 2018c). Vzorek nestátních neziskových institucí je prezentován dle dělení NISD. Tabulka č. 2.2 nezahrnuje všechny právní formy nestátních neziskových organizací, pouze vybrané. Výběr byl ovlivněn právními formami definovanými v Občanském zákoníku, taktéž byl tento výběr limitován faktem, že ne o všech má Český statistický úřad zpracovaná data. Tabulka č. 2.2 také odděluje dvě období, a to sice v letech 2010–2013, a v letech 2014–2015. Důvodem je novelizace Občanského zákoníku, který právě v roce 2014 vešel v účinnost. Předchozí právní úprava pracovala s pojmem „sdružení“, které dnes nahrazuje „spolek“. Tento fakt je třeba brát v potaz i v rámci početních řad v tabulce, krom dnešních spolků totiž do počtů zahrnovala svazy, společnosti, kluby či odborové organizace. Na změnu z roku 2014 tedy sdružení reagovala změnou právní formy na spolek či jiné, případně zanikly. Organizační složky sdružení by se dnes daly považovat za pobočné spolky. V tabulce č.2.2 je vidět poměrně velký propad jejich počtů, přisuzovat mu můžeme stejné důvody, jako sdružením. Názornější ukázkou propadu obsahuje graf č. 2.1. Potěšující je ovšem fakt, že i tak můžeme v celkovém počtu vybraných neziskových institucí pozorovat trend růstu.

Tabulka 2.2: Časové řady celkového počtu vybraných neziskových organizací

	2010	2011	2012	2013		2014	2015
Nadace	434	435	444	511		490	515
Nadační fond	1129	1195	1245	1343		1331	1556
Sdružení	66259	70292	73267	81576		82597	85308
Organizační složky sdružení	29586	30166	30908	31207		24739	25079
Celkem	97408	102088	105864	114637		109157	112458

Zdroj: Český statistický úřad 2018a; Český statistický úřad 2018c; vlastní zpracování

Graf 2.1: Celkové počty spolků v letech 2010 - 2015

Zdroj: Český statistický úřad 2018a; Český statistický úřad 2018 c; vlastní zpracování

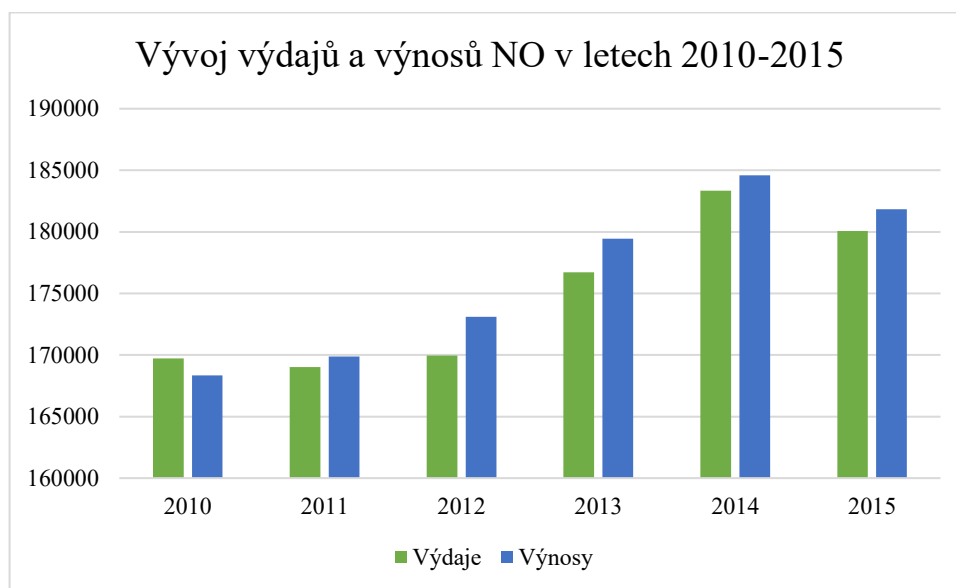
Nyní se zaměříme na již zmíněné významné ekonomické ukazatele. Částky výdajů i výnosu uvedených v tabulce jsou v milionech Kč. Můžeme tedy názorně vidět, že peněžní toky neziskových organizací nejsou zanedbatelnou částí národního hospodářství ČR. Souhrn výdajů tvoří celkové provozní výdaje, výdaje na konečnou spotřebu, důchod z vlastnictví a ostatní běžné transfery, výnosy pak tvoří produkce, důchod z vlastnictví a ostatní běžné transfery. Do výsledných částek byly započítány výdaje a výnosy všechny neziskové organizace dle dělení ČSÚ NISD (vyjmenováno v tabulce č. 2.1). Krom roku 2010 převažovaly výnosy nad výdaji, neziskové organizace se zjevně těšily pozitivnímu hospodářskému vývoji. Poměrně významný pokles nastal v roce 2015, důvodem bude pravděpodobně opět novelizace OZ. Některé právní formy neziskových organizací totiž byly zcela zrušeny, a rozhodly se v činnosti nepokračovat. Porovnání vývoje křivky organizačních složek sdružení z grafu č. 2.1 a vývoje nákladů a výnosů z grafu č. 2.2 vliv úbytku institucí generujících peněžní toky zřetelně promítá.

Tabulka 2.3: Vývoj výdajů a výnosů NO v letech 2010 - 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Výdaje	169726	169008	169961	176716	183334	180073
Výnosy	168336	169887	173090	179436	184599	181825

Zdroj: Český statistický úřad 2018a; Český statistický úřad 2018c; vlastní zpracování

Graf 2.2: Vývoj výdajů a výnosů NO v letech 2010 - 2015

Zdroj: Český statistický úřad 2018a; Český statistický úřad 2018c; vlastní zpracování

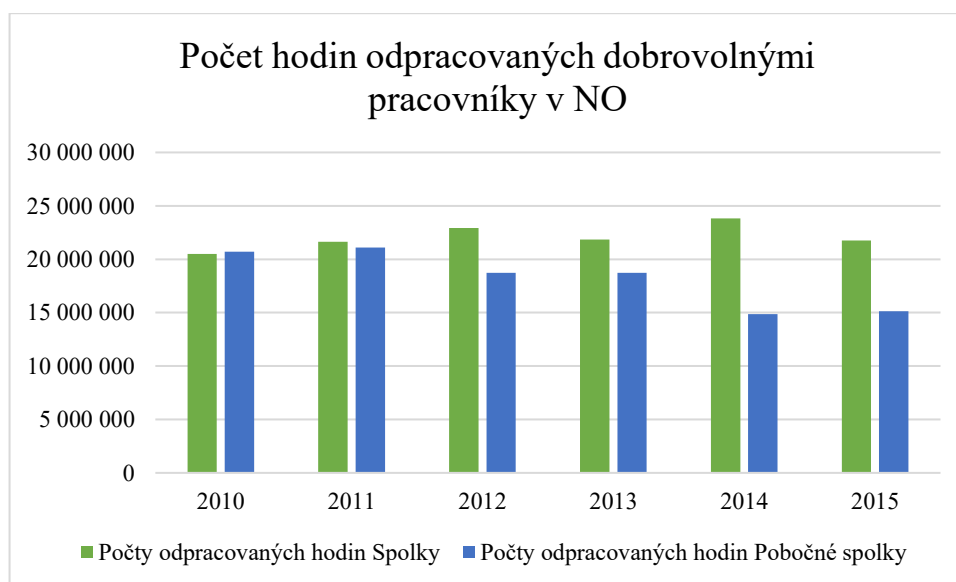
Dobrovolnickou práci vykonávají dobrovolníci. Nenárokují si odměnu a k vykonávané činnosti nemají právní vztah (maximálně členskou příslušnost, pracují-li v rámci spolku). Obětují tedy svůj ekonomický užitek, který by jim mohl plynout, pokud by svůj čas věnovali práci placené. Hlavní motivace tedy bude spíše skrývat v psychologických pohnutkách, činnost musí pracovníky nějakým způsobem naplňovat, například pocitem sounáležitosti z kolektivní práce či dobrým pocitem z veřejné prospěšnosti. Tabulka 2.4 zachycuje, kolik hodin odpracovali dobrovolníci ve spolcích (do roku 2013 ve sdruženích) a pobočných spolcích (do roku 2013 v organizačních jednotkách sdružení) v jednotlivých letech, taktéž graf č. 2.3. Zatímco v rámci spolků se počty odpracovaných hodin drží na přibližně stejné úrovni, u pobočných spolků dochází k jejich snižování. Důvodem bude celkový pokles pobočných spolků v těchto letech (viz. tabulka č. 2.2). Menší počet pobočných spolků znamená i menší množství lidí, kteří by odvedli dobrovolnou práci.

Tabulka 2.4: Počet odpracovaných hodin dobrovolnými pracovníky v neziskových organizacích

Rok	Počty odpracovaných hodin	
	Spolky	Pobočné spolky
2010	20 506 499	20 705 564
2011	21 649 303	21 106 555
2012	22 937 229	18 732 631
2013	21 849 498	18 726 132
2014	23 813 048	14 848 271
2015	21 746 362	15 127 575

Zdroj: Český statistický úřad 2018b; vlastní zpracování

Graf 2.3: Počet hodin odpracovaných dobrovolnými pracovníky v NO v letech 2010 - 2015

Zdroj: Český statistický úřad 2018b; vlastní zpracování

2.3 Právní klasifikace spolků

Shrnout jedinou větou právní úpravu spolků vzhledem k jejich množství, by nebylo moudré, proto byla vytvořena regulace podrobnější, a to v Občanském zákoníku, jemuž se po rozsáhlé úpravě z roku 2012 říká též Nový občanský zákoník.

Spolky řadíme mezi *právnícké osoby korporátní povahy* (Švestka, Dvořák, Fiala, a kol., 2014, s. 662). Majetek členů je tedy od majetku spolku oddělen, členové neručí za dluhy spolku ani spolek za dluhy členů (§ 215 OZ). Právní forma je uvedena v názvu v podobě dodatku buď zkratkou „z.s.“ nebo vyloženě slovy „spolek“ či „zapsaný spolek“ s připojeným specifickým kmenem názvu (Svejkovský, Deverová a kol., 2013, s. 190).

2.3.1 Principy spolkového práva

Stěžejní předpis v oblasti spolkového práva představuje Občanský zákoník. Ovšem jak je psáno hned ze začátku, tedy v ustanovení § 2, odst. 1, *každé ustanovení soukromého práva (a tedy celého OZ) lze vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a s ústavním pořádkem*. Ve výše uvedených (pro právní stát stěžejních) předpisech jsou zmíněny principy, které se aplikují na celou šířku spektra právního rámce České republiky, tedy samozřejmě i na poměrně úzkou oblast spolkového práva (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 27):

- **Princip autonomie vůle** v kontextu Listiny znamená především svobodu, nárok rozhodnout se dle vlastního uvážení, užívat práv, která český právní rámec nabízí.
- **Princip vše je dovoleno, co není zákonem zakázáno** v podstatě rozvíjí autonomii vůle. Jedinec se může rozhodovat, jak uzná za vhodné, nesmí ale zapomenout na již daná pravidla. S právy jsou totiž neodmyslitelně spjaté i povinnosti. Pokud však dané rozhodnutí zákon nereguluje, může být uskutečněno.

Následují principy týkající se soukromého práva, jejich pramenem je tedy pouze Občanský zákoník, žádné další právní předpisy. Většina z nich pochází z Hlavy I (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 27):

- **Princip dispozitivnosti norem** představuje smluvní svobodu v soukromoprávních vztazích. § 1 připouští odchylky od zákona, *neporuší-li dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se osobnosti* (OZ). Smluvní strany tedy mohou významným způsobem nastavovat práva a povinnosti dle vzájemné dohody.
- **Soulad s dobrými mravy a veřejným pořádkem** pak představuje další princip, který klade důraz na slušnost a vstřícnost jednání a vzájemnou úctu subjektů soukromého práva. Bezohlednost, urážky či krutost do dobrých mravů nepatří.
- **Princip poctivosti a dobré víry** zavazuje k férovému jednání. Smluvní strany by neměly jednat s úmyslem jakýmkoliv způsobem poškodit tu druhou ani těžit z poškození, které by jejich nekalé jednání vyvolalo. Do výkladu práva se v tomto případě promítá i lidová poučka, že dané sliby se mají plnit.

- **Princip ochrany slabšího** vylučuje zneužívání dominantnějšího postavení ve vztahu subjektů práva, které by vedlo ke zvýhodnění silnější strany nebo naopak úmyslnému poškození strany slabší.

Specifické principy týkající se čistě spolků vychází z legislativy OZ. Pro spolkové právo jsou v něm vyhrazeny paragrafy 214 až 302. Jelikož je tato část pevně nastavena a nelze se od ní smluvně odchýlit, má spolková právní úprava převážně kogentní povahu (Švestka, a další, 2014, s. 661). Při sepisování stanov spolku musí být tato pravidla samozřejmě dodržena, jinak už je ale úprava na členech spolku, u stanov tedy převažuje povaha dispozitivní (Vít, 2015, s. 47).

- **Princip dobrovolnosti** spočívá ve svobodě spolek kdykoliv z vlastní vůle založit (pokud jsou splněny i další zákonné podmínky) (§ 214 OZ), z hlediska členství v možnosti stát se členem spolku (§ 233 OZ) či z něj kdykoliv v závislosti na vlastní vůli vystoupit (§ 233 OZ). Nikdo nesmí k účasti nucen, ani mu nesmí být bráněno (§ 215 OZ).
- **Princip spolčování.** Skupina alespoň tří osob (ať už právnických či fyzických) má právo založit spolek, v němž se můžou sdružovat kvůli společnému účelu jako zájmu či ochraně společného cíle (§214 OZ). Od členů se očekává *trvalá a stálá vůle směřující k zachování existence spolku a členství v něm* (Švestka, Dvořák, Fiala a kol., 2014, s. 661).
- **Princip samosprávnosti** naráží na již zmíněnou autonomii, v tomto případě ne vůle ale správy spolku. Jeho fungování nezajišťuje stát, nýbrž členové spolku.
- **Princip neziskovosti** může být v některých ohledech matoucí. Laika může napadnout otázka, jak může být spolek neziskový, když například vybírá členské poplatky, nebo příležitostně prodává své výrobky. Zákon tuto činnost povoluje, nesmí být však hlavní činností spolku. V takovém případě by se již jednalo o podnikání. Pokud ovšem spolek vyvíjí hospodářskou činnost jako vedlejší za účelem podpory činnosti hlavní či správy majetku spolku, není výdělečná činnost protiprávní (§ 217 OZ).

2.3.2 Účel a předmět činnosti spolků

Známý psycholog Maslow ve své Pyramidě lidských potřeb zmiňuje i potřebu sounáležitosti a lásky. Lidí, se kterými se můžeme stýkat, je však velké množství, navíc

ne všichni lidé si navzájem v sociální rovině rozumí. Motivací pro pravidelné sdružování se mohou tedy být společné zájmy, cíle. Nejinak je tomu i v oblasti spolků. Důvodem, proč je lidé zakládají, bývá společný zájem, který chtějí nadále rozvíjet. Onen společný zájem musí být při zakládání prezentován ve stanovách spolku v podobě pojmů „účel spolku“ a hlavní činnost spolku“.

Účel představuje určitou vizi, poslání, cíl či důvod existence. V OZ v kontextu spolkového práva nalezneme tento termín v § 218, kde je uveden jako jedna z podmínek obsahu stanov. Jelikož jsou ale spolky právnické osoby, vztahuje se na ně i § 123 OZ a musí tak v zakladatelském dokumentu uvést **předmět činnosti**. Je tedy třeba si specifikovat znaky, kterými se odlišují.

Účel předurčuje smysl existence spolku a jeho poslání, tedy určitý zájem, který má spolek naplňovat. Předmět účelu naproti tomu vymezuje, které konkrétní činnosti k naplnění účelu vedou (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 47). Je tedy třeba rozlišovat tyto dva termíny. Rozdílné je i jejich postavení v hierarchii předpisů. Právní zásadou *lex specialis derogat generali*, tedy *zákon speciální má přednost před zákonem obecným* (Hájková, a další, 2015, s. 8) je pro nás důležitější definovat účel spolku než předmět činnosti. A vzhledem k tomu, že v mnoha případech by oba termíny byly zastoupeny stejnými slovy, upouští od specifikace předmětu činnosti i spolkové rejstříky v rámci předepsaného formuláře pro návrh na zápis. Uveden může být ve stanovách, ale nemusí (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 8).

2.3.3 Hlavní a vedlejší činnost spolků

Hlavní činnost spolku je v podstatě definována již v jeho účelu, když se podle § 217 (1) OZ jedná o *uspokojování a ochranu těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen*. Zákon ale již nedefinuje, zda má být společný zájem členů soukromý nebo veřejný, tedy zda míří k uspokojování potřeb pouze jeho členů, nebo se jedná o nezištnou činnost s účelem pomoci druhým (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 16).

Pro hlavní činnost je však nejpodstatnější fakt, že nesmí být výdělečná. Pokud by se hlavní činností jakéhokoliv spolku stalo podnikání či výdělečná činnost, hrozí mu postih v podobě zrušení spolku na základě rozhodnutí soudu (Vít, 2015, s. 47). Nelze však očekávat, že by spolek fungoval bez jakéhokoliv účetnictví a nevykazoval žádný výsledek hospodaření. Vzhledem k daňové způsobilosti takto ani fungovat nemůže. Když tedy na konci účetního období vykáže zisk (nepředpokládáme, že by byl pouze ztrátový), znamená to, že spolek

podnikal? OZ sice nedefinuje podnikání, ovšem podnikatele už ano, jedná se o osobu (fyzickou nebo právnickou) *samostatně vykonávající na vlastní náklady a zodpovědnost výdělečnou činnost se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku* (§ 420 OZ). V okamžiku, kdy nejsou naplněny všechny dílčí předpoklady, nemůžeme tvrdit, že se jedná o podnikání. Pokud spolek nesplňuje podmínku *účelu dosažení zisku*, ale má účel fungování jakýkoliv jiný, zákon neporušuje a jeho hlavní činnost může být označena jako nevýdělečná (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 19).

Naproti tomu **vedlejší činnost** může vykazovat všechny znaky podnikání bez omezení, jak je řečeno v OZ §217. Není nutné, aby šlo živnostenské či jiné podnikání, může se jednat i o odlišnou výdělečnou činnost např. pronájem prostor (Hájková, Nebuželská, Pavlok, s. 20). Výjimku potvrzující pravidlo, v tomto případě zákaz podnikání ve vedlejší činnosti, může stanovit pouze spolek sám sobě ve stanovách (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 79).

Občanský zákoník nestanovuje, zda má mít spolek pouze jeden předmět činnosti nebo jich může mít více. Ačkoliv v otázce účelu i činnosti hovoří v jednotném čísle, výslovně tuto možnost nezakazuje. Záleží tedy na uvážení zakladatelů, zda této možnosti využít či nikoliv. Rozhodnou-li se pro vyšší počet činností (nebo je-li to pro jejich odlišnost nutné), musí je zmínit ve stanovách a zapsat ve spolkovém rejstříku. Spolek by měl brát v potaz, že z ekonomického hlediska je tento krok složitější. Daň z příjmu se vypočítává pro každou dílčí činnost, účetnictví je také třeba vést zvlášť, více dílčích činností tedy znamená vyšší byrokratické zatížení (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 21).

2.3.4 Založení a vznik spolků

Předně si stanovme rozdíl mezi úkony založení a vzniku spolku. Založení pokládáme za soukromoprávní projev vůle zakladatelů, kdežto vznik už za konkrétní veřejnoprávní krok v podobě zápisu do spolkového rejstříku. Platí, že jsou na sebe vázány – spolek nejdříve založíme a následuje jeho vznik (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014 s. 32).

Rozhodnou-li se občané **založit** spolek, nabízí OZ dvě možnosti, jak tohoto cíle dosáhnout. Mohou se řídit § 214, tedy vytvořit společenství minimálně 3 osob se stejným zájmem. Zákon přitom nespecifikuje, o jaké osoby se má jednat, předpokládáme tedy, že mohou být fyzické i právnické, leda by to jiný předpis výslovně vylučoval (Svejkovský, Deverová a kol., 2013, s. 187). Příkladem tohoto omezení jsou příspěvkové organizace, které se řadí mezi právnické osoby, ale nemohou být zakladateli jiných právnických osob (Ronovská, a další, 2014, s. 33). V případě fyzických osob je ještě třeba dodat, že spolek nemusí zakládat osoba

plně svéprávná, má-li přiměřené rozumové a volní schopnosti. Problém může nastat pouze u zápisu do spolkového rejstříku, z praktického hlediska by tedy měl být alespoň jeden ze zakladatelů svéprávný (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 33). Toto zakládající společenství má následně za úkol vytvořit stanovy spolku, obsahující minimálně náležitosti definované OZ (více 2.2.5 Stanovy spolku). Až po jejich sepsání a přijetí, tedy tzv. zakladatelském právním jednání (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 23), můžeme hovořit o tom, že spolek byl opravdu založen.

Druhá možnost je aplikovat § 222, což zahrnuje svolání ustavující schůze aktuálně tvořícího se spolku, a rozhodnutí o jeho založení. Tento způsob se využívá spíše u spolků, které zakládá velké množství osob a tudíž se nepředpokládá, že by byly schopny se jednoznačně shodnout na celém obsahu stanov (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 30), případně u těch, které v zakládajícím procesu nejsou schopny stanovit přesný počet zakládajících členů (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 113). Ustavující schůze se řídí pravidly nejen určeny přímo jí (§ 222 až § 225 OZ), může vycházet už i z pravidel klasické členské (§ 248.až § 254 OZ). O schůzi je třeba řádně předem informovat, nejlépe více než třicet dnů před jejím zahájením prostřednictvím pozvánek s daným datem, časem a místem zasedání, účelem a obsahem (§ 249, odst. 1 OZ). Záštita a svolání schůze je úkolem svolavatele. Má na starost už samotné pozvánky, dále vypracování návrhu stanov, sepsání a následnou kontrolu listiny přítomných, informování přítomných o jejich aktuálním počtu a již učiněných krocích v otázce budoucího spolku a zorganizování volby předsedy zasedání. Po zvolení předseda přebírá funkce a práci svolavatele. Pokud je v následujících krocích na schůzi přítomna většina z listiny přítomných, probere případné námitky k budoucím stanovám a hlasováním rozhodne o jejich přijetí, může být spolek prohlášen za založený (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 31).

Po dokončení úkonů souvisejících se založením spolku mohou zakladatelé přistoupit k procesu vzniku, ve kterém se postupuje dle způsobu založení. Je totiž třeba bez zbytečného odkladu podat u rejstříkového soudu návrh na zápis a ten případě založení shodou na obsahu stanov podávají zakladatelé a v případě založení ustavující schůzí osoba touto schůzí určená. Samotný **vznik** u spolku nastává v den, kdy je zapsán do veřejného rejstříku (§ 226 odst. 1 OZ), v tomto případě do spolkového.

Řízení týkající se zápisu začíná podáním návrhu v podobě formuláře dostupného na webových stránkách ministerstva spravedlnosti. Vyplnění musí být česky. Základní informace, které je třeba ve formuláři vyplnit, bývají vypsány už ve stanovách – název spolku, jeho účel, v případě vykonávání vedlejší hospodářské činnosti její specifikace (předmět), sídlo,

název nejvyššího a statutárního orgánu, název dalších orgánů (ať už založených vnitřním předpisem nebo rozhodnutím jiného orgánu), volba kolektivní nebo individuální formy statutárního orgánu, způsob jednání za spolek (Benák, Zahumenský, 2015, s. 22). K formuláři se přikládají dokumenty dle § 66 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, které budou v rejstříku uloženy ve Sbírce listin. Patří mezi ně:

- zakladatelské právní jednání, tedy hlavně stanovy spolku a usnesení o založení (ať už ustavující schůzí nebo příslušným orgánem spolku);
- dokumenty související s vedlejší hospodářskou činností, existuje-li taková (většinou živnostenský list);
- souhlas majitele nemovitosti, v níž se má nacházet sídlo spolku;
- prohlášení osob zapisovaných do rejstříku, hlavně členů statutárního orgánu, případně jiného (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 41).

Žadatelé o zápis nesmí zapomenout na úřední ověření podpisů, zejména v Souhlasu s umístění sídla a v Prohlášeních osob, které budou do rejstříku zapsány. Podpis se musí ověřit i u samotného odevzdávaného formuláře (Benák, Zahumenský, 2015, s. 26). Podpisová práva ve spolku by měla být zmíněna ve stanovách. Jestliže byl ve všech předchozích úkonech spolek řádně založen, uhradil soudní poplatek (za vedení řízení vedoucího k zápisu), řádně podal návrh k zápisu do spolkového rejstříku (a rejstříkový soud proti zápisu neměl námitek), neměla by už existovat jiná překážka zápisu a vzniku spolku (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 38).

2.3.5 Stanovy spolků

Krom nadřazených právních předpisů jako Listiny základních práv a svobod či Občanského zákoníku je pro spolek stěžejní soubor práv a povinností, které si sám určí – jeho stanovy. Ty samozřejmě nesmí být v rozporu s jinou nadřazenou právní normou. V podstatě se dají považovat za specifickou smlouvu, jelikož se mění počet subjektů, které se jí řídí (členství ve spolku je dobrovolné a je možné z něj kdykoliv vystoupit nebo do něj za určitých podmínek vstoupit) a neobvyklá není ani občasná změna obsahu (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 24). Spolky stanovy zveřejňují buď na svých webových stránkách (což je na jejich uvážení) nebo u rejstříkového soudu ve Sbírce listin, kde se ukládají již za účelem povinného zveřejnění (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 63). Originál však musí být uložen v místě sídla spolku a mít písemnou podobu. V § 218 OZ jsou definovány minimální požadavky na obsah stanov:

- *název a sídlo spolku;*
- *účel spolku;*
- *práva a povinnosti členů vůči spolku;*
- *a statutární orgán.*

Název se u korporací skládá ze specifického kmene a dodatku. Kmen představuje pro korporace a tím i pro spolky možnost odlišení, jedinečnosti. Samozřejmě má stanovená pravidla (opět v Občanském zákoníku). Stěžejní je, aby název nijak nemátl, neklamal, byl určitým způsobem originální, aby nedošlo nedopatřením k záměně s jiným právním subjektem. Je možné použít i jméno určitého člověka, souhlasí-li (Šilhán, Czudek, 2015, s. 16). O účelu podrobněji výše v kapitole 2.2.2 Účel a předmět činnosti spolků.

Nejzákladnějším právem pro členy je možnost být součástí spolku, případně z něj na základě vlastního rozhodnutí vystoupit. Pravda, pokud má cizí osoba zájem připojit se k určitému spolku, měla by si nejdříve ve stanovách zjistit, jaké jsou podmínky přijetí (existují-li nějaké) (§ 233, odst. 1 OZ). Pokud ano, má spolek právo požadovat splnění těchto vstupních podmínek. Zájem o členství ve spolku se považuje za projev vůle být vázán předpisy stanov od okamžiku přijetí (§ 233, odst. 2 OZ). Daná osoba by následně měla učinit kroky ke splnění oněch podmínek, spolek zase zkontrolovat, zda byly dodrženy (buď orgánem určeným stanovami nebo nejvyšším orgánem) (§ 233, odst. 3 OZ). Od okamžiku přijetí osoby (jako nového člena) pro ni vznikají tedy další práva a povinnosti, která už bývají součástí stanov, například platba členského příspěvku nebo možnost podílet se na rozhodování v určitých záležitostech spolku. Rozhodne-li se ze spolku vystoupit, nesmí mu být nijak bráněno (§ 215, odst. 1 OZ).

Jelikož se spolky řadí mezi korporace, spadá na ně i legislativa týkající se sídla korporací (v tomto případě spolků) zmíněná zejména v § 136 OZ. Podle tohoto předpisu postačuje v zakladatelském právním jednání, kterým jsou v tomto případě stanovy, uvést název obce, pokud se daná osoba zapisuje do veřejného rejstříku. A protože spolek by nevznikl bez zápisu do spolkového rejstříku a spolkový rejstřík je veřejným rejstříkem, celá adresa se uvádí pouze v něm a ve stanovách postačuje zmínit název obce. Z praktického hlediska je tato možnost výhodná, lze přepokládat, že spolky mění své sídlo častěji a díky této úpravě nemusí činit kroky vedoucí ke změně stanov, kterou by přepsání adresy představovalo. Nevylučuje se ani umístění sídla do bytu, což představuje výhodu zejména pro malé spolky, ovšem za předpokladu,

že nebudou představovat rušivý element pro ostatní obyvatele domu a jeho vlastník s tímto umístěním souhlasil. Podpis vlastníka nemovitosti musí být úředně ověřen (Benák, Zahumenský, 2015, s. 26).

2.3.6 Orgány spolků

Orgány bychom mohli označit za fyzické osoby, které představují rozhodnutí a vůli osoby právnické, tedy daného spolku. Fyzická osoba je však pouze členem orgánu, součástí sboru, přesněji kolektivního orgánu. Sama být orgánem nemůže, ani kdyby byl tento orgán jednočlenný. Je třeba ještě zmínit, že členem orgánu může být i osoba právnická, ale opět musí mít nějakého projevitele vůle, bez fyzického zástupce se tedy taktéž neobejde. Členové orgánu jsou do funkce jmenováni, voleni či jinak dosazováni (dle úpravy stanov). Jelikož se na ně vztahují předpisy orgánů právnických osob, musí být plně svéprávní a bezúhonní, leda by to stanovy vylučovaly (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 43). Způsobilost k výkonu funkce ve spolku se dá taktéž upravit ve stanovách. Má se za to, že členové umí odhadnout své možnosti, očekává se od nich loajalita, svědomitost, schopnost pečovat o spolek jako řádný hospodář. Pokud by se tak nestalo i když člen svou funkci přijal, považuje se toto jednání za nedbalost (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 46).

Spolek jakožto právnická osoba není způsobilý „jednat z očí do očí“, připouští se u něj určitá míra fikce. Je třeba, aby jej někdo zastupoval navenek i ve vnitřních záležitostech. V legislativě ovšem konkrétní označení spolkům chybí. Oproti ostatním neziskovým organizacím může mít jak kolektivní formu, kdy je statutární orgán tvořen více členy, tak individuální čítající jednoho člena. O záležitostech právnické osoby se kolektivní orgán usnáší a rozhoduje za většinové účasti (fyzické nebo jiné). Specifičtěji mohou být pravidla určena opět na základě stanov spolku (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 97).

Povinností stanovenou zákonem je vést statutární a nejvyšší orgán, další jiné orgány se zakládají a řídí dle stanov. **Statutární orgán**, jakož i u ostatních korporací, představuje zástupce ve styku se třetími osobami, jedná tedy za spolek navenek. Bez něj by to neměl kdo dělat, jiný orgán k tomu oprávnění nemá. Je v kompetenci stanov, zda má kolektivní nebo individuální formu a jakým způsobem za spolek jedná (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 51). **Nejvyšší orgán** nahrazuje vůli, rozhoduje o stěžejních záležitostech, v jeho působnosti může být rozhodování v otázce stanov, hlavní činnosti, hospodaření, hodnocení dalších orgánů, přeměny spolku aj. U spolku je vymezen poměrně benevolentním způsobem. Buď není stanoven vůbec a představitelem vůle se pak stává rozhodnutí členské schůze, jejíž fungování specifikuje Občanský zákoník (případně stanovy), nebo se ustanoví řádný nejvyšší orgán, který funguje

dle stanov, ale může vycházet i z předpisů týkajících se členské schůze. Další možností je svěřit funkce nejvyššího orgánu statutárnímu orgánu, zákon to v případě spolků nevylučuje (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 51).

Občanský zákoník mimo výše zmíněné povinné orgány navrhuje spolkům v § 243 založení orgánů na dobrovolné bázi: kontrolní komisi, rozhodčí komisi a i jiné, které už si spolek specifikuje podle svých představ (které samozřejmě nejsou v rozporu s nadřazenými normami).

2.3.7 Pobočné spolky

Další z pravomocí ukotvitelných ve stanovách je možnost založení pobočného spolku, samostatné organizační jednotky s odvozenou právní osobností. Může tak být uvedeno přímo ve stanovách (zapsání konkrétního pobočného spolku) nebo vymezeno konkrétním postupem, jak pobočný spolek založit, ovšem zmíněným taktéž ve stanovách. Výhodnější a v praxi běžnější je druhá varianta za předpokladu, že pobočných spolků bude v budoucnu větší počet. Dle Mgr. Aleny Hájkové by stanovy měly určovat i konkrétní orgán, který se může usnést o založení pobočného spolku. Není-li ani v nich zmíněn, vychází se z § 163 OZ a o založení rozhoduje statutární orgán. Hlavním faktem však je, že bez stanov neexistuje možnost, jak pobočný spolek založit. (Kindl, Ertl, Formanová, Kindl, Šíma, 2017, s. 311)

Rozsah právní subjektivity pobočného spolku se odvíjí od rozsahu uvedeného ve stanovách hlavního spolku, případně ve veřejném rejstříku. Může tedy nastat případ, kdy by ve všech úkonech vystupoval jako samostatná jednotka a hlavní spolek by měl pravomoci pouze v otázce založení a zrušení, taktéž by však mohla nastat situace, v níž by pobočný spolek mohl rozhodovat o minimu záležitostí. Část stanov věnující se pobočnému spolku by měla vymezovat jeho název a sídlo, podmínky členství, práva a povinnosti (členů i pobočného spolku), statutární orgán, možnosti jeho zrušení a případně definovat jeho další orgány, rozsah ručení, předmět činnosti atd (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 62). Po názvu pobočného spolku je krom obecných pravidel jako zákazu zaměnitelnosti či klamavosti požadováno, aby z něj vyplývala vázanost na hlavní spolek, jeho hlavní vlastnost a skutečnost, že se jedná o pobočný spolek (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 101).

Hlavní spolek zodpovídá za pobočný v otázce styku s veřejným rejstříkem, podává za něj návrh na zápis a v čase mezi založením a vznikem je plně zodpovědný za jeho závazky. Jinak hlavní spolek neručí za závazky pobočného a ani naopak, leda by to vylučovaly stanovy či společná smlouva. Po zápisu už by však pobočný spolek v majetkových otázkách měl

fungovat jako samostatná jednotka. Umožní-li to stanovy, má pobočný spolek právo ukončit svou činnost. Ke zrušení ovšem může dojít i nedobrovolně v případě, že by zaniknul hlavní spolek. Pobočný by bez něj nemohl existovat a taktéž by hlavní spolek nesměl zaniknout, dokud by nebyla ukončena činnost posledního zbývajícího pobočného spolku (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 62). Jelikož se jedná o právnickou osobu, může samotnému pobočnému spolku hrozit zrušení z titulu stejných předpisů jako spolku hlavnímu.

Coby právnická osoba by měl pobočný spolek organizovat příslušné orgány, ať už povinné (statutární a nejvyšší) či volitelné (kontrolní). Vzhledem k jeho pobočné povaze ale nemusí jmenovat své vlastní, můžou jimi být ty, které už zastupují hlavní spolek. Stane-li se nějaká osoba členem pobočného spolku, má se za to, že je členem i hlavního spolku (leďa by stanovy určovaly jinak), to samé platí i při odchodu ze spolku (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 64).

2.3.8 Zrušení a zánik spolků

Jde o oficiální ukončení činnosti spolku, ať už nedobrovolné či dobrovolné. Pravomoc zastavit působení spolku bez jeho vůle náleží soudu, jedná-li v rozporu se zákonem a nereagoval na výzvu soudu tohoto jednání zanechat. Soud se může zrušením zabývat na základě návrhu nebo i bez něj (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 71). Výčet okolností, za jakých může soud rozhodnout o **zrušení spolku**, nalezneme v § 268, odst. 1 OZ. Patří mezi ně činnosti:

- odpovídající výčtu jednání zakázaných v § 145 OZ, jako například omezování základních svobod, podpora či rozněcování agrese nebo zneužívání veřejné moci;
- vyjmenované v § 172 OZ, odst. 1, zahrnující jednání narušující zvláště závažným způsobem veřejný pořádek, nenaplnění zákonných předpokladů pro právnické osoby, více než dvouletá absence usnášeníschopného statutárního orgánu;
- v rozporu s §215 OZ, odst. 1, tedy nucení k členství ve spolku či bránění ve vystoupení z něj;
- v rozporu s § 217 OZ, tedy ustavení podnikání jako hlavní činnosti spolku.

Významnou součástí procesu, kdy spolek spěje k zániku, je **likvidace**, tedy vypořádání majetku, dluhů i nemajetkových záležitostí. Samozřejmě může nastat situace, kdy není nutná, a to v případě fúze či změny právní formy. Obojí je totiž přeměnou právnické osoby, spolek

tedy má právního nástupce, osobu, která nastoupí do původních vztahu (např. vůči věřitelům). Likvidace a s ní související vypořádání tudíž není potřeba. Naopak nutná je v případě absence právního nástupce, aby se zamezilo omezení práva třetích osob, jež jsou v rámci právních vztahů se spolkem spojeny a mohla by jim být způsobena majetková či jiná újma (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 69). Spolek vstupuje do likvidace dnem zrušení (§ 187, odst. 1 OZ). Krom již zmíněných důvodů zrušení spolku z rozhodnutí soudu má právo usnést se o zrušení spolku jeho nejvyšší orgán (§ 247, odst. 1), případně mohou nastat ještě další důvody uvedené v § 171 OZ, jako:

- uplynutí doby, po niž měl spolek fungovat;
- dosažení vytyčeného účelu, pro nějž byl spolek založen;
- z rozhodnutí zákona či orgánu veřejné moci.

O úkony související s likvidací se stará likvidátor, což je osoba zaštiťující všechny úkony související s vypořádáním (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 153). K této funkci musí přistupovat s péčí řádného hospodáře (§ 159 OZ, odst. 1). Mezi jeho základní povinnosti patří podání návrhu na zápis likvidace do spolkového rejstříku (spolek tedy po tuto dobu užívá status „v likvidaci“), sestavení zahajovací rozvahy, sepsání jmění spolku, v případě předlužení bezodkladné podání návrh na insolvenční. Neurčí-li stanovy jinak, měl by likvidátora určit nejvyšší orgán spolku, v opačném případě jej navrhuje soud (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 154). Likvidátor má taktéž nárok na odměnu, jejíž výše se odvíjí od rozhodnutí toho, kdo jej povolal. Po splnění výše zmíněných základních povinností může likvidátor přejít k vypořádání majetku. Přednostně uhradí pohledávky a dluhy, zbyde-li nějaký likvidační zůstatek, naloží s ním dle stanov. Pokud tuto problematiku stanovy neobsahují, jedná dle § 272 OZ, odst. 2, a zbylou částku nabídne ve veřejný prospěch institucím v této normě zmíněným (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 75). Po vypořádání postupuje likvidátor dle § 205 OZ. Sepíše konečnou zprávu o průběhu likvidace, sestaví účetní závěrku a podá návrh na výmaz spolku z rejstříku (Ronovská, Vitoul, Bílková a kol., 2014, s. 158). Dnem výmazu ze spolkového rejstříku spolek oficiálně **zaniká** (Hájková, Nebuželská, Pavlok, 2015, s. 76).

2.4 Ekonomická klasifikace spolků

Jak již bylo zmíněno v podkapitole 2.2 Právní a ekonomické přiblížení neziskových organizací, nezisková organizace je pojem nadřazený pojmu spolek, jelikož ten je jednou

z možností právní formy neziskovek zmíněných v OZ. A jako každá z nich, musí i spolek provozovat určité aktivity spojené s jeho plynulým hospodářským chodem.

2.4.1 Financování spolků

Aby se spolek nedostal do finančních komplikací, musí mít přirozeně vyšší výnosy než náklady. Náklady se tvoří poměrně jednoduše, ale je třeba myslet i na to, z jakých zdrojů je pokrýt. V případě spolku, jehož hlavní činnost nesmí být podnikání, se může jevit shánění prostředků jako veliký problém. Naštěstí je to jen zkreslený pohled, pro spolek existuje poměrně široká paleta možností, jak přijít k finančním zdrojům.

Předně se i v obecné definici finančního řízení ekonomického subjektu doporučuje širší portfolio finančních zdrojů. Je lepší nezaměřovat svou výdělečnou činnost jen na jednu oblast a věnovat se více projektům najednou, kdykoliv může nastat situace, kdy by se některý z projektů dostal do problémů a byl ztrátový nebo nedostatečně výdělečný. V první řadě by měl spolek zkusit se alespoň určitou mírou spoléhat sám na sebe pomocí **samofinancování**. Jde v podstatě o podnikatelskou činnost, generaci příjmů z prodeje služeb či výrobků nebo z pronájmu. Dle Anny Pelikánové se schopnost samofinancování následně odráží v míře nezávislosti (finanční i rozhodovací), flexibilitě (není třeba se řídit podmínkami druhého subjektu, pokud nám poskytl prostředky) a zahrnuje i výrazné psychologické výhody (pozitivní vliv na sebevědomí a seberealizaci členů spolku a na pohled potenciálních donátorů). Pokud spolek zvolí podnikatelská forma samofinancování, nesmí zapomenout na fakt, že tak může činit pouze jako vedlejší činnost. Do této formy patří i členské příspěvky plynoucí spolku (2016, s. 37).

Zdroje lze získat i od soukromých subjektů, tedy fyzických či právnických osob. V takovém případě se jedná o **soukromé financování**. Má-li se ovšem někdo cizí vzdát části svého majetku (byť nepatrné) či času (věnuje-li se dobrovolné činnosti bez nároku na odměnu), musí mít k tomu důvod, motivaci. U firem jí je nejčastěji souvislost s dobrou pověstí, skrze výpomoc ve prospěch veřejného blaha splňuje předpoklady společensky odpovědné firmy (Pelikánová, 2016, s. 51). Jednotliví lidé pak nejčastěji vytvářejí pro spolky hodnotu především nehonorovanou prací, dále hmotnými dary anebo čistě finanční výpomocí. Dělají to z různých důvodů. Většinou převažují ty psychologické jako dobrý pocit nebo přemluvení blízkou osobou. Můžou být ale i pragmatického původu, kdy jde o osobní prestiž či možnost odpočtu daně (Pelikánová, 2016, s. 50).

Poslední možností, jak získat prostředky, je zkouška **oficiálních finančních zdrojů**, kde pozici dárce zastává stát, územně samosprávné celky (obce, kraje), různé nadace, případně Evropská unie a poskytují dotace, příspěvky. Tento způsob financování má však krom kladných i stinné stránky. Třebaže částky z těchto zdrojů nikdy nejsou zanedbatelné, představují pro spolky poměrně velkou byrokratickou zátěž, účel vynaložení je předem znám a musí být dodržen, a navíc ve většině případů představují pouze částečnou podporu, po spolcích se vyžaduje spoluúčast na financování (Pelikánová, 2016, s. 45).

2.4.2 Vnitřní předpisy spolků

Základní fakta a způsob fungování zachycují ve spolku stanovy. Krom nich by ovšem spolek měl mít sadu dalších dokumentů věnujících se různým oblastem jeho fungování jako například pracovní řád či pravidla pro zpracování osobních údajů. Nejvíce je jich potřeba zpracovat v ekonomické oblasti, což zahrnuje:

- vnitřní směrnice upravující účetnictví, v níž se shrnou práva a povinnosti osob vázaných zodpovědností při zpracování účetních výkazů, jejich podpisové vzory a identifikační záznamy;
- metodiku pro skartaci, úschovu a oběh účetních dokumentů, odepisování majetku, jeho oceňování, přepočty zahraničních měn;
- inventarizační směrnice zahrnující pravidla evidence dlouhodobého majetku;
- účtovou osnovu a číselníky pro jednodušší orientaci v účetních dokladech a záznamech, a další (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 240).

2.4.3 Účetnictví spolků

Nezbytná součást ekonomicky a legislativně správně fungujícího spolku (vůbec jakéhokoliv neziskového subjektu) je účetnictví. Slouží jako nástroj pro sledování hospodářských operací, v nichž zastává důkazní, kontrolní, informační a analytickou funkci (Pelikánová, 2016, s. 58).

Od novelizace zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví doplněného o měnící zákon č. 221/2015 Sb., o účetnictví nemusí všechny spolky vést účetnictví podvojně, u některých stačí jednoduché. V praxi to znamená, že není třeba zachycovat účetní případy na dvou účtech jako v účetnictví podvojném. Stačí zachycovat příjmy a výdaje, jelikož tento způsob je založen na peněžní bázi (Pelikánová, 2016, s. 60). Jak už ale bylo naznačeno, netýká se tato úleva všech spolků, pouze těch, které splňují podmínky dle § 1f novelizovaného zákona o účetnictví, a to

nebýt plátcem daně z přidané hodnoty, nevlastnit majetek v hodnotě vyšší než 3 000 000,- Kč a nedisponovat příjmy z posledního účetního období většími než 3 000 000,- Kč.

Pokud spolek nevyhovuje zákonným podmínkám pro jednoduché účetnictví, musí vést podvojně. To je ještě možné zaznamenávat v plném nebo zjednodušeném rozsahu, ovšem opět za určitých podmínek. Ty stanovuje § 9 odst. 4 původního zákona o účetnictví, kde uvádí právo spolků vést účetnictví ve zjednodušené podobě, pokud jsou mikro nebo malé účetní jednotky. Kritéria pro zařazení do účetní jednotky jsou uvedena v příloze č. 1. Je-li spolek příliš velký a neodpovídá zadaným podmínkám ani v tomto případě, jiná možnost, než podvojně účetnictví v plném rozsahu už mu nezbývá (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 271).

Nutno ještě stručně dodat, že v podvojném účetnictví se krom údajů o příjmech a výdajích zaznamenávají i náklady a výnosy. (Pelikánová, 2016, s. 76). Účetní jednotka (neboli účtující subjekt) splňující předpoklady pro zjednodušený rozsah sestaví svůj účtový rozvrh s účtovými skupinami, nemusí použít podrozvahové či analytické účty. Není její povinností zohledňovat časové rozlišení, naopak účtovat odpisy už je nutností. Z účetních knih vede pouze jednu, spojující účtování v hlavní knize a deníku. A její účetní závěrka postačuje ve zkráceném rozsahu a nemusí ji kontrolovat auditor. Plná forma se liší v počtu účetních knih, účetní jednotka musí vést hlavní knihu, knihu analytické evidence a účetní deník. Výjimky, které nalezneme u zjednodušeného rozsahu už zde neplatí. Bezpodmínečně musí vypracovat Rozvahu, Výkaz zisku a ztráty a k nim náležící Přílohu (Pelikánová, 2016, s. 77). Účetní závěrka již vyžaduje kontrolu auditorem (Dobrozemský, Stejskal, 2017, s. 196).

2.4.4 Spolky a daně

Každé neziskové organizace se týká **daň z příjmu** právnických osob, tedy i spolků. Mezi poplatníky je na základě zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu vymezuje § 17a coby veřejně prospěšné poplatníky, jelikož hlavní činnost spolků není výdělečná (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 336). První předpoklad výpočtu daně je uzavřené účetnictví pro dané období. Následuje stanovení základu daně, v případě spolků úzkého, z čehož plyne povinnost rozdělení nákladů a výnosů do okruhů takovým způsobem, aby z nich vyplývala příslušnost k jednotlivým činnostem (kvůli např. příspěvkům či dotacím). Okruhy se pak zařadí do rozboru výsledku hospodaření, který je nezbytný pro vyplnění daňového přiznání a na jehož základě je následně už možné určit základ daně (Dobrozemský, Stejskal, 2017, s. 131). Subjekt také nesmí zapomenout celkové náklady a výnosy upravit o nedaňové náklady, z nichž si základ daně nemůže snížit (Dobrozemský, Stejskal, 2016, s. 343).

Poměrně složitou problematiku představuje daň z přidané hodnoty, k níž je podle § 5 odst. 1 a 2 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty povinen každý, kdo vykonává ekonomickou činnost, včetně osob, jejichž hlavním účelem není podnikání a jejichž obrat za posledních 12 měsíců přesáhl částku 1 000 000,- Kč. Spolky tedy dle minimálně první části definice jsou plátcí DPH. Vzhledem k náročnosti orientace v předpisech týkajících se DPH bývá doporučováno konzultovat tuto daň s odborníkem (Pelikánová, 2016, s. 220). Součástí formalit spjatých s DPH je povinnost podávat v měsíčním intervalu v elektronické podobě kontrolní hlášení. Jeho formát a strukturu stanovuje správce daně (tedy příslušný finanční, případně celní úřad) (Dobrozemský, Stejskal, 2017, s. 149), mělo by být sestaveno z informací obsažených v přijatých a vydaných daňových dokladech. Za předmět daně z přidané hodnoty se považuje dodání nebo pořízení zboží za úplatu (od tuzemské či zahraniční osoby), dovoz zboží s tuzemským místem plnění nebo poskytnutí služby za úplatu (Pelikánová, 2016, s. 223).

Spolky při běžné činnosti většinou využívají i běžný majetek v podobě dopravních prostředků, nemovitostí apod. Krom výše zmíněných daní se tedy ještě mohou setkat s povinností platit daň z nemovitých věcí (pozemků, staveb) či silniční daň (silničních motorových vozidel a jejich přípojných vozidel).

2.4.5 Spolky a elektronická evidence tržeb

Jelikož spolky v rámci vedlejší činnosti mohou podnikat nebo provozovat výdělečnou činnost, nabízí se otázka, zda se jich týká veřejně velmi diskutovaný předpis, zákon č. 112/2016 Sb., o elektronické evidenci tržeb. § 12 tohoto zákona vymezuje subjekty, jichž se toto nařízení netýká. Odstavec 3 písm. h vylučuje evidenci tržeb u veřejně prospěšných poplatníků (jimiž spolky jsou), pokud provozují drobnou podnikatelskou činnost (Dobrozemský, Stejskal, 2017, s. 191). Zavádějící může být interpretace „drobné podnikatelské činnosti“, meze nejsou přesně stanoveny, proto je třeba nahlédnout do § 5 a § 6. První z nich obsahuje výčet plateb, které splňují kritéria pro tržbu podléhající evidenci, druhý definuje rozhodný příjem fyzických a právnických osob. Říká, že pokud (v našem případě) právnická osoba nesplňuje vymezené podmínky pro výjimku z EET, musí své tržby hlásit. Pokud ale je sledovaný příjem ojedinělý, netýká se jej daň z příjmu, je podřízen dani ze samostatného základu daně nebo zvláštní sazby daně, výjimka se dané právnické osoby týká. A jelikož spolky dle zákona o daních z příjmů neplatí tuto daň u plnění z veřejných rozpočtů (dotací, podpor, příspěvků) ani u příjmů z nepodnikatelské činnosti (za předpokladu, že náklady spojené s touto činností převyšují příjmy), v těchto vymezených situacích se jich EET netýká. Tržby nemusí hlásit také v případě,

že se věnují výhradně hlavní činnosti a žádnou vedlejší neprovozují (Dobrozemský, Stejskal, 2017, s. 192).

3 Představení konkrétního spolku

Zkoumaný spolek se zabývá volnočasovou aktivitou a výchovou mládeže a většině obyvatel České republiky je díky své dlouholeté tradici známý – Pionýr, z. s. Ačkoliv dnes se tento spolek hlavně kvůli své minulosti může jevit jako zastaralý či prosazující určitý politický směr, ve skutečnosti tomu tak není. Stěžejní je práce velkého množství dobrovolníků, kteří se s dětmi pravidelně scházejí, jezdí s nimi na výlety a na letní tábory, sportují, tančí, zpívají, malují, zkrátka tráví s nimi volný čas. To vše za účelem výchovy dětí k důležitým hodnotám, které Pionýr charakterizuje ve svých ideálech jako 7 P – přátelství, poznání, překonání, paměť, příroda, pomoc, pravda (Pionýr, 2018a). Určitým způsobem charakterizuje Pionýr i jeho znak (Příloha č. 2). Vlaštovka symbolizuje příchod jara, což můžeme interpretovat i jako možnost nových začátků. Svou bílou barvou odkazuje na holubici míru. Letí vzhůru, usilovně, hrdě i hravě. Svým tvarem spojeným s trikolórou může připomínat lipový list, obojí odkazuje na vlasteneckou myšlenku. Celek je úhledně zaobaleno do tvaru kruhu jakožto rovnosti (Pionýr, 2018b) (Pionýr, 2018d).

3.1 Historie spolku Pionýr

Z dnešního pohledu byl spolek založen poměrně nešťastným způsobem jako součást budovatelské propagandy čerstvě nastupujícího komunismu v roce 1949. Třebaže byl zachován ušlechtilý cíl, který známe i dnes, a to vést mládež k čestnosti, pomoci, pracovitosti a dalším důležitým zásadám, v popředí tehdejších Pionýrských zásad bohužel figurovala i bezmezná oddanost Sovětskému svazu. Tehdy byly volnočasové aktivity a všechny subjekty (tedy například Pionýr nebo i tehdy ještě existující Junák) sjednoceny pod správu Československého svazu mládeže. S rostoucí mocí Komunistické strany československé sílil i vliv Pionýra a během několika let se stal povinou součástí školního systému (Pionýr, 2018c).

Během Pražského jara v roce 1968 došlo k uvolnění režimu na více frontách, včetně té vzdělávací. Pionýr tento rok taktéž považuje za jeden ze stěžejních ve své historii. Spolek si uvědomoval, že přímá podřízenost školám a režimu zastiňovala orientaci na blaho dětí, zejména právě kvůli prázdným heslům, monopolnímu postavení a neodlučitelnosti názorů. Tyto nesouhlasné body byly sepsány v Programových tezích Pionýrské organizace (Pionýr, 2018c). Nikomu nešlo o úplné zrušení Pionýra jako takového, ale jeho obrodu. Diskutovalo se o změně stanov nejen z hlediska politického odpoutání, ale i celkového zjednodušení pro lepší pochopení všemi členy a zajištění menší byrokratické zátěže (Pionýr, 2018c). Po vstupu Varšavských vojsk na území tehdejšího Československa k určité úpravě sice došlo, především

k odluce od školství. Náplň spolku a jeho svázanost s politickou ideologií však zůstala téměř nezměněná a kontrolu školskými orgány převzalo Sdružení organizací dětí a mládeže, zkráceně SODM.

Největší proměnou prošel Pionýr po Sametové revoluci roku 1989. Konečně zmizel ideologický základ a spolek se mohl rozhodovat o vnitřních záležitostech dle vlastního uvážení. Zůstala jen tradice ve výchově dětí a té se spolek snažil (a i nadále snaží) držet (Pionýr, 2018c). S poměrně ošemetnou situací se musel Pionýr potýkat v otázce majetku. Komunistický režim v roce 1950 rozpustil Junáka (svaz skautů a skautek) a jeho majetek tehdy připadl mládežnickým a školským organizacím, včetně Pionýra. Po pádu želené opony byla činnost Junáka obnovena, což mělo za následek i odliv některých členů, kteří se ke skautingu chtěli vrátit. Vznikla tzv. Čtyřdohoda, v níž se dohodla vzájemná spolupráce 4 starých i nových organizací (Svaz mladých, Pionýr, Český Junák a Česká tábornická unie). Majetek se přerozdělil mezi tyto 4 subjekty podle počtů členů. Hlavní bylo, aby se každá osoba mohla svobodně rozhodnout, k jaké organizaci chce patřit a aby k této činnosti měla každá z organizací dostatečné zázemí (Pionýr, 2018c).

V dnešních dnech organizace bohužel kvůli své minulosti stále pociťuje předsudky ze strany veřejnosti. Předmětem diskuzí bylo, zda by organizace neměla změnit název. Nakonec k tomuto kroku nedošlo a Pionýr pomalu ale jistě stále většímu množství lidí dokazuje, že jeho činnost je opravdu jen o výchově a volnočasových aktivitách dětí. A to dokonce natolik kvalitní, že získala čestný titul Nestátní neziskové organizace uznané Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro roky 2016 až 2020.

Ke kvalitnímu vzdělání dětí by měly být kvalifikováni i lidé, kteří se o ně starají. MŠMT představuje autorizující orgán v oblasti vzdělávacích kvalifikací. Požádá-li tedy nějaký subjekt o možnost vzdělávat, musí mu být z ministerstva (při splnění daných podmínek) udělen titul autorizované osoby. Pionýr může tedy vzdělávat a udělovat kvalifikaci pro vedoucí a hlavní vedoucí zotavovacích akcí, samostatné vedoucí volnočasových aktivit (vše pro děti a mládež), dále pro garanty bezpečnosti pro oblast práce s dětmi a mládeží v zájmovém a neformálním vzdělávání a pro lektory dalšího vzdělávání (Pionýr, 2018e) (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2018). Vzdělávací programy jsou ale určeny spíše členům Pionýra, nikoliv osobám z jiných spolků či organizací. Pro spolek tento samovzdělávací systém představuje značnou úsporu, náklady na školení členů u jiných spolků by se jistě znatelně projevíly v jeho výdajích. Naopak, pokud by byly vzdělávací kurzy nabídnuty i veřejnosti, mohlo by to

pro Pionýra znamenat další výnosovou položku. Spolek úzce spolupracuje s ministerstvem ještě v oblasti financování při žádostech o dotace, podrobněji v kapitole 5.1 Zdroje financování.

3.2 Program Pionýra

Součástí stanov spolku je vytyčení jeho programu, kde specifikuje svou činnost a cíle. Potenciální zájemce se v něm může dočíst:

- **Kdo je** spolek Pionýr. Veřejně prospěšný subjekt zaměřený na neformální vzdělávání a výchovu mládeže založený na práci dobrovolníků a demokratických principech jako např. vedení k týmové práci, dobrovolnictví, zvědavosti a všestrannému rozvoji, používání her jako hlavního výchovného prostředku, respektování individuality apod.
- **O co** spolek **usiluje**. Pomocí výše zmíněných principů se podílet na výchově člověka tak, aby byl v dospělosti schopen kritického myšlení, kulturního vnímání, přátelského a pomocného postoje, respektu (nejen vůči lidem, ale i přírodě), dodržování demokratických zásad a hodnot apod.
- **Kam** spolek **směřuje**. Veškerá činnost se odvíjí od ideálů spolku, v nichž čerpá z tradičních evropských hodnot, Úmluvy o právech dítěte, Všeobecné deklarace lidských práv apod. (Pionýr, 2018d).

3.3 Spolupracující subjekty

Za nejvýznamnější subjekt spolek ve svém programu považuje rodiče. Jde přeci hlavně o výchovu a uspokojivý vývoj dětí. Ovšem k fungování velkého spolkového uskupení je třeba i podpory v oblastech méně romantických jako ekonomická či organizační.

Česká rada dětí a mládeže (známá pod zkratkou ČRDM) patří mezi stěžejní organizace v oblasti rozvíjení kvality života a vzdělání dětí a mládeže. Sdružuje spolky a instituce zabývající se neformální výchovou mládeže, ať už na regionální či celostátní úrovni. Záštitu spočívá v organizaci aktivní komunikace mezi jednotlivými členskými subjekty, zastupování i výpomoc výchovným subjektům ve styku s veřejnou správou či v politických otázkách, vytváření vhodných podmínek na poli kulturním, právním, hospodářském a společenském. Spolupracuje se státním i neziskovým sektorem, rodiči, odbornou veřejností i zahraničními subjekty (ČRDM, 2018). Z celonárodně známých institucí můžeme mezi členy najít spolky Junák – český skaut, Pionýr, studentské organizace jako AIESEC, ČASP, ČSU,

politická uskupení Mladí sociální demokraté, Mladí konzervativci, nebo i Českou tábornickou unií či Český svaz ochránců přírody.

ČRDM ovšem není jedinou institucí, s níž Pionýr spolupracuje, v jejich výčtu je ovšem pravidelným zástupcem. Výčet hlavních partnerů spolek zveřejňuje ve své výroční zprávě. V té poslední z roku 2016 tak najdeme i subjekty zajišťující spolupráci na mezinárodní úrovni jako UNICEF a IFM-SEI, nebo platformu pro předávání ověřených informací a zkušeností v oblasti lidských zdrojů People Management Forum. (Pionýr, 2016).

4 Právní aspekty vybraného spolku

Jakožto spolek spadá Pionýr v právní úpravě především pod Občanský zákoník. Z důvodu poměrně benevolentní právní úpravy problematiky spolků jsou výchozím dokumentem následujícího rozboru fungování Pionýra jeho stanovy, které obsahují práva a povinnosti uvnitř spolku tak, jak si je sám nastavil (samozřejmě v souladu s vyššími právními normami). Jejich poslední aktualizace proběhla na IX. výročním zasedání v listopadu roku 2016 v Pardubicích s účinností od 1. 1. 2017.

4.1 Účel a předmět činnosti

Pionýr se vymezuje jako spolek působící na území ČR, založený na dobrovolnosti, nezávislosti, samostatnosti a demokratických zásadách, jehož smyslem existence (předmětem hlavní činnosti) je veřejná prospěšnost. K naplnění tohoto účelu podporuje a zajišťuje tvorbu kulturních, sportovních a sociálních aktivit a chrání oprávněné potřeby a zájmy dětí a mládeže bez ohledu na jejich (ne)členství v Pionýru. To vše za pomoci dobrovolných pracovníků, jimž se zavazuje poskytováním zázemí, odborné kvalifikace a vzdělávacích programů a za spolupráce se státními orgány (veřejné správy a samosprávy), dalšími spolky a organizacemi činnými v České republice i v zahraničí.

4.2 Orgány spolku

Spolek se řadí mezi právnické osoby, tudíž se neobejde bez orgánů, které by vyjadřovaly jeho vůli, dostávaly předepsaným povinnostem a dohlížely na uplatňování jeho práv. Orgány jednají dle podmínek uvedených ve stanovách a jednacím řádu Pionýra. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 2) Jejich usnesení nabývají platnosti a účinnosti ihned, stane-li se tak řádně a v souladu s příslušným jednacím řádem. Usnášet se mohou za přítomnosti nadpoloviční většiny, případně písemnou formou, pokud to jednací řád v daném případě dovoluje. Hlasování probíhá veřejně (leďa by daný orgán rozhodl jinak). Přijetí volby vyžaduje nadpoloviční většinu přítomných hlasů (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII B). U vedení Pionýrských skupin, všech výkonných výborů, kontrolních komisí a Rozhodčí komise Pionýra se v případě výpadku některého z členů připouští kooptace, neklesne-li počet členů v orgánu pod 50 %. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII G)

4.2.1 Výroční zasedání Pionýra

Pozici nejvyššího orgánu, který dle § 243 musí být stanoven, ve spolku zastává Výroční zasedání Pionýra. Svým stylem fungování vyjadřuje demokratické smýšlení spolku.

O zásadních otázkách, jako jsou úprava stanov a programu Pionýra, přijímání usnesení závazných pro celý spolek. Hodnocení již proběhlé činnosti a plánování budoucí, totiž rozhodují pobočné organizační jednotky – oddíly a Pionýrské skupiny (v zastoupení jimi volených delegátů) a zástupci krajských rad Pionýra. Taktéž hlasují o zvolení nebo odvolání orgánů, které představují fyzické orgány, tedy předsedu a ekonoma Pionýra, zástupce kontrolního orgánu a kontrolní komise. Volba probíhá minimálně jednou za 5 let, 1 volební hlas náleží každému výše zmíněnému zástupci krajské rady Pionýra či delegátovi Pionýrské skupiny za každých započatých 150 členů. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1a)

4.2.2 Česká rada Pionýra

Jelikož se nejvyšší orgán Pionýra neschází příliš často, přesněji jednou za 3 roky (naposled v roce 2016), v mezidobí Výročních zasedání řídí spolek Česká rada Pionýra. Mezi její pravomoci patří jednání o základních provozních otázkách (hospodaření, rozpočet, účetní závěrka, směrnice, členské příspěvky, pracovní složky), udělování či odnímání vyznamenání a čestných členství, organizování tematických konferencí apod. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1b) Svolána musí být minimálně jednou za rok a většinou sestává ze dvou dílčích zasedání (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1b i). Podmět pro shromáždění musí vznést předseda Pionýra, taktéž organizační pokyny a počet plánovaných řádných jednání (včetně data) (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1b iii). K rozhodování České rady Pionýra zasedají delegáti volení na určité období trvající ode dne prvního dílčího zasedání započatého období po den předcházející prvnímu dílčímu zasedání období následujícího (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1b ii 1). Výběr delegátů České rady Pionýra mají na starost krajská shromáždění delegátů.

4.2.3 Výkonný výbor České rady Pionýra

Výbor tvoří nejméně 7 fyzických osob, z nichž 4 přecházejí do funkce automaticky – předseda, první i druhý místopředseda a ekonom Pionýra. Je dalším mezičlánkem, tentokrát v období vyplňujícím časový úsek mezi jednáními České rady Pionýra, představuje totiž její výkonný orgán. Z titulu této funkce tedy uskutečňuje rozhodnutí Výročního zasedání Pionýra a České rady Pionýra, plus může sám rozhodovat o akcích Pionýra, udělovat svolení pro nakládání s majetkem (ve stanovami daných případech), případně zřizovat nebo rušit oddíly a kluby, nepatří-li pod žádný z pobočných spolků. Veškeré tyto činnosti jsou členové výboru povinni si rozdělit, aby každý z nich odpovídal pouze za „svůj“ úsek činnosti. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1f)

4.2.4 Předseda Pionýra

Jedná se o jmenovanou fyzickou osobu, která je statutárním orgánem spolku, tudíž má právo zastupovat jej ve všech záležitostech. Spolek tak zvolil dle § 244 OZ individuální formu statutárního orgánu. Zodpovídá za chod běžných činností spolku a má na starost svolání České rady Pionýra (řádné i mimořádné), Výročního zasedání Pionýra, případně porady funkcionářů Pionýra, je-li to pro zajištění lepšího fungování spolku vhodné. Osobou zastávající léta tuto pozici je pan Mgr. Martin Bělohlávek. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1c)

4.2.5 První a druhý místopředseda Pionýra

Stejně jako předseda jsou voleni na Výročním zasedání Pionýra. O tom, zda bude daný místopředseda první či druhý rozhoduje počet získaných hlasů. První z nich musí v případě výpadku výkonu funkce zastoupit předsedu Pionýra a zařídit do dvou měsíců volbu nového. Může jím být jmenován i on sám, pokud se na tom shodne nadpoloviční většina České rady Pionýra. Pokud ne, organizuje volbu klasickým způsobem, tedy na Výročním zasedání Pionýra. Místopředsedové by se taktéž mezi sebou měli dohodnout, který z nich bude řídit úsek výchovné činnosti. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1d) Pozice místopředsedů není blíže specifikována v OZ, je tedy orgánem, který spolek vytvořil pro vlastní potřebu a využil tak legislativní volnosti.

4.2.6 Ekonom Pionýra

Nejpovolanější osoba v oblasti hospodaření – Ekonom – zodpovídá za hospodářskou a účetní agendu spolku a zpracovává ekonomické podklady pro jednání dalších orgánů spolku. Může taktéž zajišťovat a evidovat majetek spolku, ale má nárok požádat Výkonný výbor České rady Pionýra o převedení této odpovědnosti na jinou osobu. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1e) Funkce Ekonomy není definována v OZ.

4.2.7 Kontrolní komise Pionýra

Orgán zajišťuje ověření správnosti volby delegátů České rady Pionýra a všeobecnou kontrolní činnost ve složení nejméně tří členů. O metodice rozhoduje kontrolní komise KOP, naopak přidělení dílčích úkolů v oblasti kontroly u KOP je v pravomoci kontrolní komise Pionýra. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1g) Každoročně vydává zprávu o činnostech a případných nálezech z aktuálního roku zveřejněnou ve výroční zprávě. Spolek tento orgán ustanovovat nemusel, v Občanském zákoníku je dle § 243 chápán jako nepovinný.

4.2.8 Rozhodčí komise Pionýra

Rozhodčí komise představuje pro Pionýra v případech nejasností či nesouhlasu s rozhodnutími napříč celým spolkem. V podstatě zastupuje jakýsi „samosoud“, aby byla zajištěna možnost odvolání se, řešení sporů, přezkoumání verdiktů a oprávnění apod. a nebylo nutné do vnitřních záležitostí spolku zatahovat třetí osoby. Komise, kterou tvoří minimálně 3 členové, má 6 měsíců na vyřízení podaných záležitostí, v případě odvolání dokonce jen 30 dní. Její rozhodnutí je konečné a v rámci spolku už proti rozsudku už neexistuje jiný opravný prostředek. Informace potřebné pro vyřizování případů musí všechny pobočné spolky a orgány bez průtahů a námitek vydat. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VIII 1 h) Rozhodčí komise byla taktéž zřízena jako dobrovolný orgán dle § 243 OZ.

4.3 Pobočné spolky

Vedení dětí je záležitost, která se nedá dělat na dálku, vyžaduje pravidelný osobní kontakt. Pionýr v roce 2016 čítal téměř 14 000 členů, děti tvořily více než polovinu z tohoto počtu. Bylo by nemožné se jim věnovat jako jednomu kolektivu najednou, obzvlášť když členové pocházejí ze všech částí ČR. Spolek tedy k efektivnějšímu vedení využívá zákonné možnosti zřizovat pobočné spolky a pravidla jejich zřizování popisuje ve svých stanovách.

Pro všechny tyto typy pobočných spolků platí, že práva a povinnosti jsou pro každý z nich stanovena rozdílně (dle stanov) a každý z nich nabývá právní osobnosti (neurčí-li stanovy jinak) (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI 2ab). Pobočné spolky jsou vázány stanovami a programem Pionýra (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. XIII 1) a nadřazenými právními normami. Každoročně prokazují splnění podmínek pro další existenci předložením příslušné dokumentace krajské organizaci Pionýra (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. XIII A 6, 7). Úkony spojené se zápisem, změnou údajů či výmazem ze spolkového rejstříku provádí hlavní spolek (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. XIII A 1). Právní osobnost pobočných spolků je omezena při:

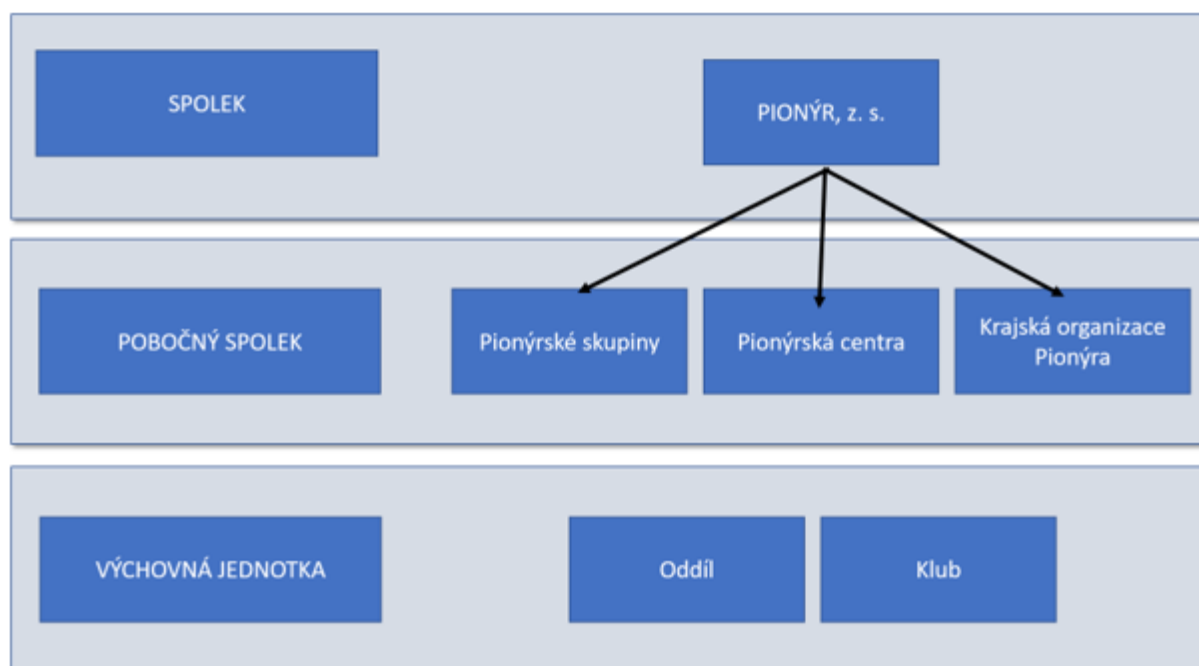
- nakládání s nemovitým majetkem, k jeho dlouhodobému pronájmu, zcizování a zatěžování potřebují souhlas hlavního spolku (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. XIII A 2a);
- nakládání s movitým majetkem, pokud jeho hodnota činí více než 10 % z majetku patřícího danému pobočnému spolku (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. XIII A 2b c);

- nakládání s jednotlivými prvky spolku, ty může použít pouze pro svou potřebu (nikoliv udělovat souhlas k jeho užívání jiným subjektům apod.) (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. XIII A 3).

Pionýr využívá efektivně pravomoci provozovat pobočné spolky, má jich několik druhů, přesněji Pionýrské skupiny, Pionýrská centra a Krajské organizace Pionýra. Pod nimi se ještě nachází další organizační (výchovné) jednotky v podobě oddílů a klubů. Na základě poslední zveřejněné Výroční zprávy Pionýra z roku 2016 známe i počty jednotlivých pobočných spolků. Pionýr pro daný rok tvořilo 260 Pionýrských skupin, 5 Pionýrských center, 13 Krajských organizací Pionýra, z výchovných jednotek pak 527 oddílů a 123 klubů (Pionýr, 2016). A pro lepší vizuální představu celého uspořádání slouží obrázek č. 4.1.

Obrázek 4.1: Zjednodušená organizační struktura spolku Pionýr

Zdroj: Pionýr, 2018d, vlastní tvorba

4.3.1 Pionýrská skupina

Tato organizační jednotka se stará o řízení a ekonomické a informační zajištění činnosti oddílů a klubů, které vznikly pod jejím vedením. Její název sestává ze slovního spojení „pionýrská skupina“ a individuální části, jíž se odlišuje od ostatních PS (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI A2). O zřízení žádají Výkonný výbor na základě písemného návrhu dva členové spolku, fyzické osoby starší 18 let disponující předpoklady k plnohodnotnému a bezproblémovému vedení skupiny. V návrhu musí být jmenováni první vedoucí a první hospodář PS (splňující

předpoklady pro funkci dle stanov) (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI A3). Další podmínkou pro zřízení skupiny je spolčovat minimálně 15 členů mladších 26 let, z nichž dva a více disponují odpovídající kvalifikací a věkem vyšším než 18 let, a registrovat oddíl či klub o minimálně 5 členech mladších 18 let (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI A5). Pokud žadatelé splní všechny výše uvedené podmínky, je (za přítomnosti nejméně jednoho z nich) jejich návrh projednán na nejbližším zasedání Výkonného výboru české rady Pionýra. Ten taktéž může rozhodnout i o zrušení PS, pokud na to podá Rada pionýrské skupiny, předseda příslušné krajské organizace nebo předseda Pionýra návrh (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI A7).

Pionýrská skupina má své stanovené orgány, **Radu pionýrské skupiny** (její nejvyšší orgán), **Vedoucího Pionýrské skupiny** (statutární orgán) a **Vedení Pionýrské skupiny** (výkonný orgán). Rada se schází nejméně jednou ročně a řídí činnost PS, což zahrnuje:

- volbu nebo odvolávání hospodáře a vedoucího PS, dalších členů s individuální odpovědností, a delegátů coby zástupců dané PS na Výročním zasedání Pionýra, na jednání České rady Pionýra, případně na mimořádných jednáních krajské organizace Pionýra.
- Schvalování ujednané výše členského příspěvku (nenulové), vyloučení určitého člena PS, dále schvalování vnitřních předpisů PS a záležitostí týkajících se prodeje movitého a nemovitého majetku.
- Plánování budoucí činnosti a zhodnocování činnosti minulého období (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI A6).

Oproti tomu Vedení Pionýrské skupiny zaštiťuje fungování PS mezi zasedáními Rady Pionýrské skupiny. Představuje kolektivní orgán minimálně 3 členů volených Radou, automaticky se mezi ně řadí vedoucí a hospodář Pionýrské skupiny. Vedoucí je ji jakožto statutární orgán zastupuje ve všech záležitostech vůči třetím osobám, na něž má v rámci právní osobnosti nárok (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI Ab). Hospodář se stará o hospodářskou a účetní agendu, tzn. přípravu a zpracování účetních podkladů či evidenci a správu majetku (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI Ad). Pionýrská skupina může (ale nemusí) mít i svého Revizora, který dohlíží na dodržování obecných i vnitřních předpisů spolku, kontroluje účetní agendu, případně ověřuje průkaznost (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI Ae). Do pracovní náplně Vedení patří schvalování a registrace nových členů, odsouhlasení plánovaného programu, organizace a rozpočtu PS, rozhodování o zřízení klubů či volnočasových oddílů (případně o jejich zrušení), jmenování a odvolávání funkcionářů PS (v souladu se stanovami), apod. Hodí se zdůraznit, že

není povinné Vedení ustanovit, pokud se tak rozhodne Rada. V tom případě připadá veškerá působnost vedoucímu a hospodáři (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI Ab).

4.3.2 Pionýrské centrum

Pionýrská centra představují pro spolek servisní službu, v praxi se jedná o zázemí v podobě prostor adekvátních k provozování činnosti jako pořádání různých vzdělávacích či sdružovacích akcí. O jejich zřízení rozhoduje Výkonný výbor České rady Pionýra na základě návrhu minimálně dvou pobočných spolků (jakýchkoliv krom jiného Pionýrského centra). Naopak zrušení může navrhnout rada daného Pionýrského centra, předseda KOP, pod niž centrum spadá a předseda Pionýra. Pro řádné fungování musí jmenovat svůj statutární orgán (zpravidla zřizovatele Centra), ten musí následně navrhnout vedoucího centra (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI B).

4.3.3 Krajská organizace Pionýra

Nejširší pole působnosti má z pobočných spolků jejich Krajská organizace. Sdružuje Pionýrské skupiny a centra v územních celcích odpovídajících uspořádání krajů ČR. Pro každý kraj existuje jedna KOP, krom jedné výjimky Zástupci Pionýrů z Olomouckého a Zlínského kraje se rozhodli pro sjednocení, takže tato dvě území spravuje pouze jedna KOP. Nejedná se o nic, co by se vymykalo pravidlům, dle stanov na to mají územně sousedící krajské organizace nárok, souhlasí-li ČRP (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI C1). Vnitřní rozhodování o činnostech, majetku a dalších záležitostech nejmenovaných ve vnitřních směrnících podléhá principu subsidiarity, je tedy svěřeno všem členům oddílů a Pionýrským skupinám v rámci jedné KOP (v souladu s bližší úpravou zmíněnou ve stanovách) (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI C4). Zbýlé záležitosti (ty jmenované ve stanovách) jsou na orgánech Krajské organizace Pionýra, od obvyklých činností jako zajišťování propagace, organizace veřejných či čistě členských akcí a registrace členů, přes správu majetku ve vlastnictví KOP, zřizování a rušení registrovaných oddílů a klubů, stanovování a schvalování výše členského příspěvku (pro pobočné spolky a členy registrované danou KOP), až po součinnost s orgány Pionýra a zastupování krajské organizace při jednání s partnery na stejné a vyšší úrovni (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI C4). Jakožto vůdčí jednotka spravující celé krajské uskupení má KOP vůči ostatním podřazeným pobočným spolkům Pionýra i stanovené povinnosti. V podstatě musí učinit vše pro to, aby měly podmínky k činnosti a pracovaly v souladu s předpisy spolku, takže vede jejich evidenci, zajišťuje vzdělávací akce, vybírá odvod z členských příspěvků a provádí kontrolní činnost (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI C5). Kdyby zanikly všechny Pionýrské skupiny spadající

pod určitou KOP, má Česká rada Pionýra nárok rozhodnout o jejím zrušení. Taktéž v případě zvlášť hrubého či opakovaného porušování předpisů (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI C11).

Krajská organizace Pionýra je ale sama o sobě taktéž pobočným spolkem, tudíž se musí starat i o svou vlastní správu (hospodářskou i organizační), nejen o záležitosti druhých. Alfou a omegou správného hospodářského fungování je optimálně a pečlivě sestavený rozpočet. KOP má povinnost jej sestavovat dopředu a následně schválit krajskou radou Pionýra ve stanoveném termínu. Ideálně by měl být rozpočet přebytkový (případně vyrovnaný). Ztrátový je nežádoucí, tudíž pokud má být přijat, musí pro to existovat obhajitelné důvody. Spolek se zjevně snaží pobočné spolky od deficitu v rozpočtu odrazovat, postup pro jeho přijetí je poměrně náročný. Za prvé se na jeho návrhu musí bezpodmínečně shodnout předseda i hospodář KOP. Tento návrh obsahuje důvodovou zprávu a plán na budoucí vykrytí plánované ztráty. Následně se pošle všem statutárním orgánům pobočných spolků dané územní příslušnosti, předsedovi Pionýra, Kontrolní komisi Pionýra a jejím předsedům. Všichni z vyjmenovaných mají nárok vznést k návrhu připomínky, ty musí být vyřízeny a vysvětleny. Posledním krokem je hlasování krajské rady o schválení. Pokud by se prokázaly některé informace z návrhu jako nepravdivé nebo zatažené, odpovědnost za případné škody či závazky nesou předkladatelé návrhu (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI C6).

Jakožto organizační jednotka má Krajská organizace Pionýra i své orgány a jejich specifickou úlohou. Nepovinně může zřizovat Radu oddílů při krajské organizaci Pionýra, kde se mohou jednotlivé oddíly dohodnout na přerozdělení financí. Jinak ale čítá povinně následující orgány:

- **Krajská rada Pionýra** – orgán scházející se minimálně jednou ročně složený z delegátů pobočných spolků příslušných k dané KOP. Rozhoduje o vývoji její činnosti, volí nebo odvolává svého předsedu a hospodáře, může měnit jednací řád a vnitřní směrnice KOP, jedná o účetní závěrce a majetkových záležitostech. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI C8a)
- **Výkonný výbor krajské rady Pionýra** – minimálně tříčlenný tým vykonávající usnesení krajské rady Pionýra. Jeho členové rozhodují o registraci členů pod KOP, schvalují organizaci a program plánovaných akcí KOP, rozhodují v existenčních otázkách klubů a oddílů a mohou jmenovat či odvolat pracovníky pobočného spolku.

- **Předseda krajské organizace Pionýra** – statutární orgán KOP. Stará se o její běžný chod a ve všech věcech s tím souvisejících je oprávněn za ni jednat. Úzce spolupracuje s hospodářem.
- **Hospodář krajské organizace Pionýra** – ekonom, automatický člen výkonného výboru. Zajišťuje veškerou agendu spojenou s ekonomickým chodem.
- **Kontrolní komise krajské rady Pionýra** – soubor osob dohlížejících na dodržování obecných i pionýrských předpisů. Jeden z členů komise je jmenován předsedou a jeden místopředsedou (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VI C8).

4.4 Výchovné jednotky

Jedná se v podstatě o nejnižší organizační články spolku, sestávají z oddílů a klubů a dochází v nich k přímému kontaktu s dětmi a kde se vlastně i naplňuje hlavní účel spolku. Vznikají z rozhodnutí Výkonného výboru České rady Pionýra nebo jakéhokoliv pobočného spolku, jejich činnost pak řídí Vedoucí oddílu, kterého jmenuje iniciátor založení. V oddílech se kvalifikovaní pionýrští dobrovolníci minimálně jednou měsíčně pravidelně a systematicky věnují dětem. Činnost je výsledkem práce všech členů, každý se jí věnuje dle svých schopností s přihlédnutím k věku a vyspělosti. Připouští se ještě nejnižší možná dělba a sice oddílů na družiny. Za družiny může odpovídat osoba už od patnácti let věku, má-li odpovídající schopnosti a kvalifikaci. Na rozdíl od oddílu, klubová činnost nemusí mít obsahovou návaznost, připouští jednorázové či nepravidelné akce, ovšem konané minimálně jednou do měsíce (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. VII). Pro založení a činnost platí stejná pravidla jako pro oddíl.

4.5 Členství

Příslušníkem pionýrského spolku může být každý, bez ohledu na věk či jakoukoliv politickou, národnostní nebo náboženskou příslušnost, provede-li úkony spojené s registrací a souhlasí se Stanovami a Programem Pionýra. Pro potenciální členy registrace znamená písemně oznámit zájem o členství, ten odevzdat příslušným orgánům Pionýra a zaplatit členský příspěvek, jehož výši určují krajské organizace Pionýra (mohou se tedy lišit). Za děti podávají prohlášení jejich zákonní zástupci. Členství ve spolku trvá jeden kalendářní rok. Zaplatí-li člen poplatek na rok další, jeho členství se automaticky prodlužuje o další rok.

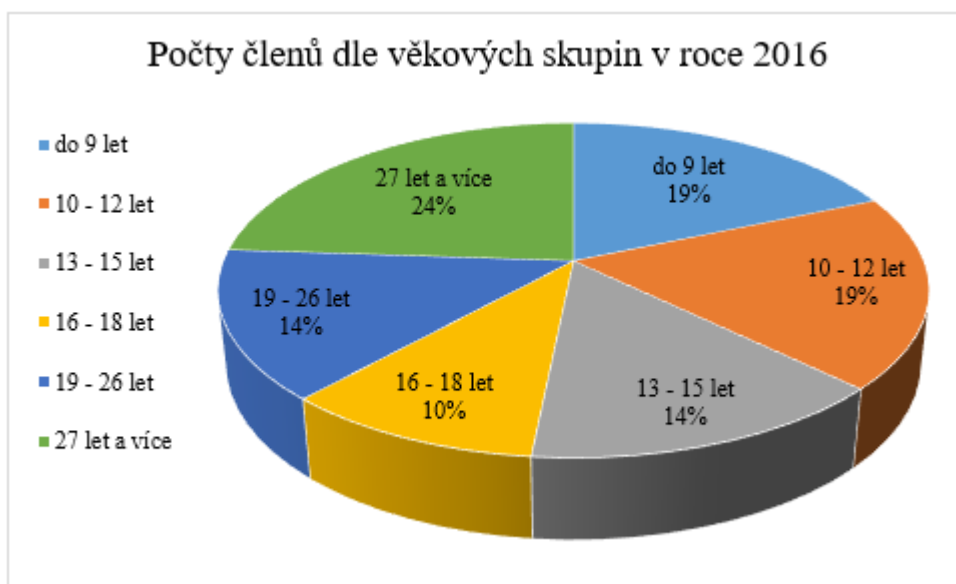
Ke členství v jakémkoliv spolku se vážou práva a povinnosti. U Pionýrských jsou to práva využívat výhod spolku, být volen do určitých funkcí a provádět úkony příslušící této funkci z titulu stanov, spolurozhodovat v rámci činnosti a řízení oddílu, hmotně spolku vypomáhat, vyjádřit nesouhlas s rozhodnutím u případů specifikovaných ve stanovách a právo ukončit své členství. Naopak povinnosti zahrnuje aktivní účast na činnosti spolku, naplňování a uskutečňování Programu Pionýra, cílů, ideálů, uhradit členský příspěvek (v případě zájmu pokračovat ve členství) a hájit dobré jméno spolku.

Pobočné spolky Pionýra a Česká rada Pionýra mohou udělovat zvláštní členskou formu Čestné členství. Většinou se uděluje na základě návrhu osobám spjatým s Pionýrskou organizací za dlouholetý či zvláštní přínos. Pravidla se nemnoho liší od těch, která korigují běžné členství. Jiný je průběh ukončení členství, to totiž může zaniknout automaticky 31.1. následujícího roku ode dne udělení, nebo být odňato na základě příslušných orgánů, případně pokud čestný člen jedná zvlášť zavrženíhodným způsobem. Může být také zbaven povinnosti hradit členský poplatek.

Členy Pionýr eviduje v listinné podobě a zároveň ve svém vnitřním elektronickém systému RISP (Registrační informační systém Pionýra). Zápis i výmaz se provádí v souladu s vnitřními předpisy. Právo nakládat s osobními daty uvedenými v prohlášení nutném k registraci má oprávněná osoba, která následně provede taktéž elektronický zápis. Evidence v RISP totiž není veřejně přístupná, dokonce ani pro všechny členy Pionýra.

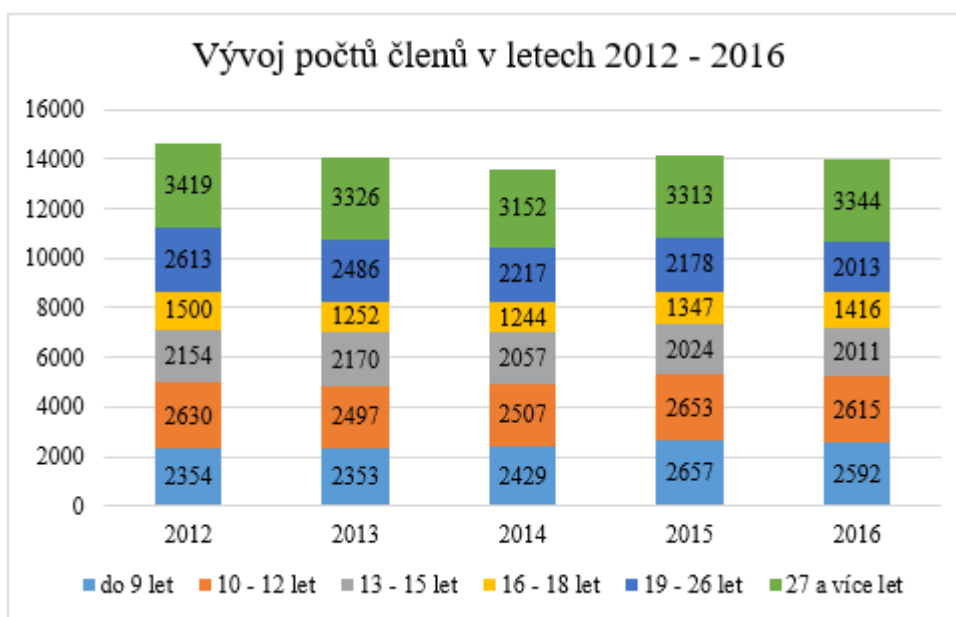
Dle poslední Výroční zprávy spolku z roku 2016 tvořilo spolek k 31. 12. 2016 13 991 členů. V koláčovém grafu č. 4.1 jsou vyobrazeny jednotlivé věkové skupiny a jejich početní podíl na celkové členské základně. Můžeme vidět, že děti, o které jde ve spolku především, tvoří z celkového počtu 62 %. Tento procentuální podíl ovšem počítá do dětí všechny osoby mladší 18 let. Spolek však do činnosti zapojuje do činnosti už osoby starší 15 let, které školí na pozici instruktorů a s částečnou odpovědností se už mohou starat o své spolučleny mladší 15 let. Ačkoliv z celkového počtu tato skupina (15–18 let) zabírá pouze 10 %, je pro budoucí fungování klíčová. Představuje totiž lidi, kteří chtějí převzít štafetu po starších generacích a starat se o naplňování hlavní činnosti spolku. Vyvstává tedy otázka, zda by spolek neměl této skupině věnovat ještě více pozornosti. Generace je třeba v dlouholetém horizontu obnovovat a mladí lidé vyžadují péči v oblasti motivace a benefitů, aby spolku věnovali svůj volný čas. Dle grafu č. 4.2 situace nevykazuje znepokojující data, poměrově jsou skupiny věkových kategorií zastoupeny v čase na průměrně stejných úrovních.

Graf 4.1: Počty členů dle věkových skupin v roce 2016

Zdroj: Pionýr, 2018d; vlastní zpracování

Graf 4.2: Vývoj počtů členů v letech 2012 - 2016

Zdroj: Pionýr, 2016; Pionýr, 2015; Pionýr, 2014; Pionýr, 2013; Pionýr, 2012, vlastní zpracování

Jaké nástroje používá spolek k motivaci mladých lidí, aby se do dobrovolné činnosti zapojili jako členové spolku Pionýr? Krom základních psychologických motivací nabízí Pionýr svým členům vzdělávání v oblasti neformální výchovy mládeže. Dále se může členství stát položkou životopisu, Pionýr vydává pro členy osvědčení o dobrovolné práci. Starost o děti totiž vyžaduje i schopnost organizovat, plánovat a řešit případné krizové situace. Pragmatickou

motivaci pro členy skýtají různé výhody a slevy u partnerských podnikatelských subjektů jako Albi, DINO TOYS, Knihcentrum.cz, Liman sport nebo dokonce Vodafone.

4.6 Funkcionáři spolku

Mezi funkcionáře Pionýra se počítají instruktoři, vedoucí družinek, oddíloví vedoucí a jejich zástupci a osoby působící v orgánech Pionýra. Tyto osoby jsou do svých funkcí jmenovány nebo voleny, musí být členy Pionýra, mít vzdělání odpovídající dané pozici a dosahovat minimálního věku 18 let, v případě instruktorů a vedoucích družinek 15 let. Nesmí být v úpadku, u členů zvolených do orgánů spolku se dokonce vyžaduje bezúhonnost. Každý funkcionář musí písemně učinit prohlášení, v němž vyjadřuje souhlas se jmenováním a souvisejícími právy a povinnostmi. Pravomoci a rozsah odpovědnosti musí být funkcionáři předem známy. Funkční období není časově omezeno, výjimku představují pouze volené orgány, kde nesmí být ve funkci déle než 5 let. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. XIII C) Samozřejmě mohou ze své funkce kdykoliv odstoupit, jen je třeba toto rozhodnutí ohlásit minimálně dva měsíce předem. Funkce zaniká taktéž při vystoupení ze spolku. (Pionýr, 2018d, Stanovy čl. XIII D)

5 Ekonomické aspekty vybraného spolku

Pionýr tvoří lidé – dospělí dobrovolníci, kteří věnují svůj čas dětem a jejich výchově. Jen sama práce ale nestačí, je třeba mít zázemí a k tomu už potřebuje spolek prostředky, ať už finanční či hmotné. Pionýr spadá do mikro účetních jednotek, jelikož ze 3 stanovených kritérií překračuje minimální hodnotu aktiv a roční úhrn čistého obratu (viz Příloha č. 1). Řídí se tedy § 9 odst. 4 původního zákona o účetnictví, takže vede podvojný účetnictví ve zjednodušené podobě a musí zveřejňovat rozvahu, výkaz zisku a ztráty a mít přílohu k účetní závěrce.

5.1 Zdroje financování

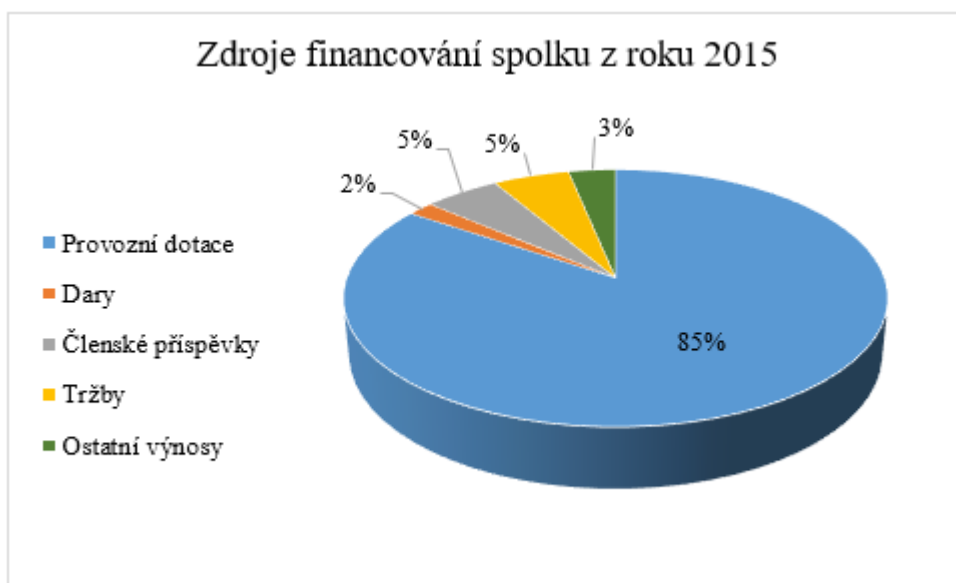
Již zmíněnou hlavní činností spolku je veřejná prospěšnost. Ta sama o sobě výdělečná není, ani by dle § 217 odst. 1 OZ být nemohla. Spolek ovšem v rámci veřejné prospěšnosti peníze vydělat může, nesmí si je ovšem ponechat. Příkladem z praxe je projekt Český den proti rakovině pořádaný Ligou proti rakovině Praha, z. s. Generálním partnerem sbírky je česká pošta, dalšími partnery jsou krom podnikatelských subjektů i spolky Junák a Pionýr. Jedná se o každoroční jednodenní akci, kde dobrovolníci prodávají symbolické umělohmotné žluté kytíčky v ulicích na celém území České republiky. Cena jedné kytíčky je 20,- Kč, každý ovšem může dle svého uvážení zaplatit i více, případně přispět formou DMS Výtěžek jde na výzkum rakoviny. Ve sbírce z roku 2016, kdy celkový čistý výdělek činil 10 476 119,- Kč, pomohl Pionýr svou činností celkovému výdělku částkou 1 240 853,- Kč. (Český den proti rakovině, 2016) (Pionýr, 2016).

Pro výzkum zdrojů financování složí především Výroční zprávy, které Pionýr od roku 1997 pravidelně zveřejňuje na svých webových stránkách. Jejich součástí je krom aktuálních základních informací o Pionýru (orgány, složení Krajských organizací Pionýra, počty členů a jednotlivých forem pobočných spolků, informace o činnosti a oceněních) také hospodářská zpráva obsahující Rozvahu, Výkaz zisku a ztráty a komentář auditora. Výroční zpráva se týká hospodaření hlavního spolku, pobočné spolky pod něj spadající vedou své hospodaření zvlášť. Pravidla a zároveň „návod“ představuje vnitřní Směrnice o hospodaření spolku Pionýr, která slouží všem, kdo ve spolku zpracovávají hospodářskou agendu.

Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.4.1 Financování spolků, zdroje pro úhradu majetku a zajištění fungování mohou pocházet od druhých subjektů jako stát či podnikatelé, nebo si je spolek může zajistit sám. Dle přílohy k účetní závěrce ale spolek vedlejší činnost nevykonává, tudíž samofinancování pokrývá pouze část zdrojů, zbytek musí pocházet od státních institucí či soukromých subjektů.

Pro meziroční srovnání tedy užijeme data z roku 2015 uvedená v grafu č. 5.1 a z roku 2016 z grafu č. 5.2. Největší část zabírají zdroje ze státního rozpočtu. Bohužel není možné přesně dohledat, které státní instituce dotace poskytly, tyto informace příslušná výroční zpráva neposkytla. Každopádně tento příjem putuje do krajských organizací Pionýra, kde své přiděly pak ještě rozdělují mezi Pionýrské skupiny a centra. Spolek využívá hlavně oficiální finanční zdroje, dotace, které následně používá na svůj provoz. Dokazuje to jejich 85 % podíl na celku. Členské příspěvky jakožto zdroj samofinancování překvapivě představovaly pouze 5 % z celku. Taktéž i tržby, které jsou pro rok 2015 sloučené, spolek totiž neprováděl žádný prodej dlouhodobého hmotného ani nehmotného majetku. V následujícím roce tomu totiž bylo jinak.

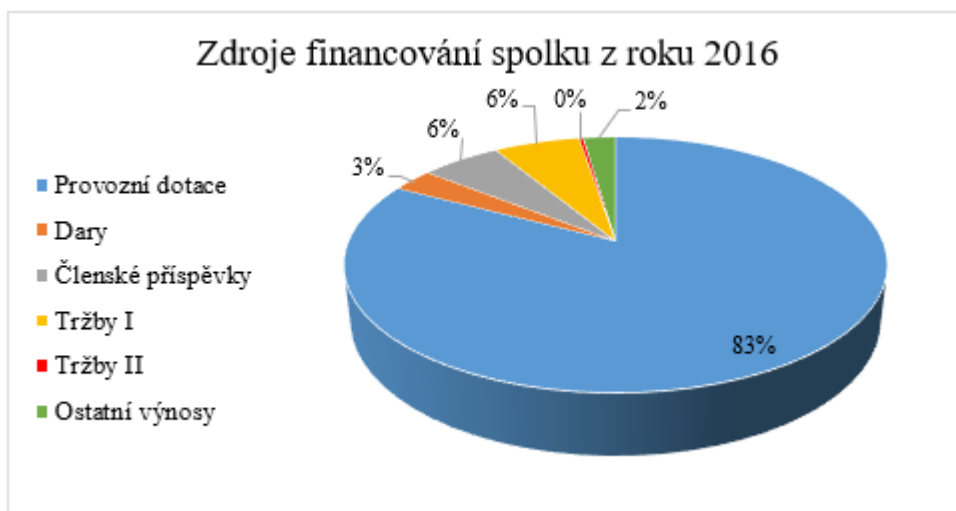
Graf 5.1: Zdroje financování spolku z roku 2015

Zdroj: Pionýr, 2015; vlastní zpracování

Graf č. 5.1 zachycuje rozložení zdrojů financování z roku 2016. Můžeme přesněji určit zdrojové subjekty, výroční zpráva z roku 2016 byla totiž podrobnější než v předchozím roce. Z provozních dotací od oficiálních zdrojů byl hlavním poskytovatelem těchto dotací bylo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Příspěvky byly vyhrazeny především na projekt Dobrodružství 2016, k tomu ještě na pár poměrově o dost menších s účelem např. stavby studny, rekonstrukce nemovitého majetku, či pořízení vnitřního serveru. Vedle MŠMT poskytlo část dotací Ministerstvo obrany s účelným vynaložením na projekty podporující přípravu občanů k obraně státu.

Graf 5.2: Zdroje financování spolku z roku 2016

Zdroj: Pionýr, 2016; vlastní zpracování

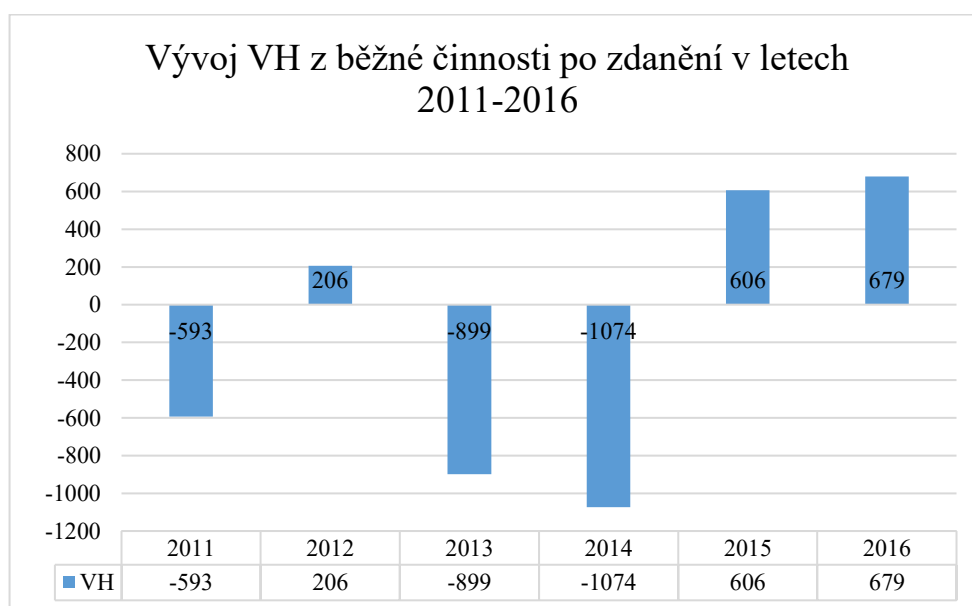
Oblast soukromého financování je v grafu zastoupena v Darech. Hlavní podnikatelský subjekt, který v roce 2016 poskytl spolku finance na rozvoj, byla firma Google AD Words, z celkové částky darů tvořil její příspěvek zhruba polovinu. Zbytek tvořily dary od menších subjektů.

Zhruba 15 % z celku si Pionýr financoval sám. Nejtypičtější zdroj „členské příspěvky“ zabíral pouhých 6 %, je tedy vidět, že příspěvky z vlastních řad by mu neumožnily zabezpečit činnost na dostatečné úrovni. Zajímavou oblast představují tržby, tentokrát v grafu č. 5.2 rozdělené do dvou sekcí. Spolek pro rok 2016 generoval určité výnosy prodejem dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku. V grafu jsou prezentovány pod pojmem Tržby II a nepředstavovaly nijak výrazný příjem. Tržby I zastupují výdělek z vlastních výkonů a zboží, což může být, vzhledem k neprovozování vedlejší podnikatelské činnosti, poněkud matoucí. Vysvětlení je poměrně jednoduché. Spolek totiž v rámci vlastnictví nemovitostí může příležitostně tyto prostory jako službu pronajímat, nevyužívá-li je v daný moment k vlastní činnosti. V praxi tak funguje například pronajímání táborových základů mezi pobočnými spolky navzájem. Pionýr navíc provozuje vlastní e-shop s názvem E-moška, kde nabízí k prodeji nejružnější propagační výrobky s logem Pionýra, např. trička, hrnky, klíčenky, ručníky apod. E-shop ale není veřejně dostupný, je součástí Pionýrského serveru, tudíž kdo má zájem si z něj něco koupit, musí být členem Pionýra a mít přístupové údaje. Proto jeho provoz není považován za podnikání, spolek jej tedy neuvádí jako vedlejší činnost. E-shop ze stejného důvodu taktéž nemusí vést EET. Výnosy z něj jsou ovšem oproti výnosům ze služeb (tedy zmíněných pronájmů) zanedbatelné.

5.2 Výsledek hospodaření

Stanovy spolku upravují schvalování rozpočtu pro nadcházející období tak, aby odrazovaly od záporného výsledku hospodaření. Tato opatření jsou však mířena spíše na pobočné spolky, když obhajují své rozpočty. Typické plánování hospodaření je ve spolku pro jeden kalendářní rok. V dlouhodobém časovém horizontu (tedy minimálně tříletém) se s určitou ztrátou hlavního spolku počítat může, neohrozí-li v budoucím vývoji jeho finanční zdraví.

Graf 5.3: Vývoj VH z běžné činnosti po zdanění v letech 2011-2016

Zdroj: Pionýr, 2011; Pionýr, 2012; Pionýr, 2013; Pionýr, 2014; Pionýr, 2015; Pionýr, 2016; vlastní zpracování

Graf č. 5.3 obsahuje výsledky hospodaření z běžné činnosti po zdanění z let 2011 až 2016. Částky jsou tisících korun českých. Největší ztráta ze sledovaného období nastala v roce 2014. Tehdejší náklady zatěžovaly především položky spotřebovaných služeb a osobních nákladů. Jelikož v tom roce vešel v účinnost novelizovaný občanský zákoník, je možné, že přizpůsobení se novým předpisům s sebou neslo dodatečné vyšší náklady spojené právě se službami. Velký rozdíl se ovšem podařilo dohnat a od roku 2015 je hospodaření spolku ziskové.

Spolek by měl ve své činnosti počítat i s nejhorší variantou vývoje spolku, jeho likvidací a následným zánikem. Stanovy specifikují postup při likvidaci pobočných spolků, ovšem ne pro námi sledovaný hlavní spolek. Je v nich pouze řečeno, jak má být v případě zániku spolku naloženo s likvidačním zůstatkem, zbyl-li by nějaký. Likvidátor by jej měl darovat

právnícké osobě, která bude mít podobný účel hlavní činnosti. Jelikož tedy není sepsán přesný postup likvidace, probíhala by dle pravidel stanovených v OZ v § 269 až 273.

6 Závěr

Pionýr si za léta své existence, ať už v totalitní nebo demokratické sféře, prošel mnohým, léty slávy i léty hrozícího zániku. Aktuálně představuje stálici mezi spolky zaměřenými na volnočasové aktivity dětí a mládeže a těší se celkově pozitivnímu vývoji. Ovšem prostor pro zlepšení se najde vždycky.

Pionýr v roce 2016 čítal téměř 14 000 členů, více než polovinu z nich zastupovaly děti. Bylo by nemožné se jim věnovat jako jednomu kolektivu najednou při tak velkém počtu. Pionýr tedy pro zajištění individuálního přístupu k dětem zakládá pobočné spolky na základě § 228 až § 230 OZ. Pobočné spolky nesou jeho jméno, ideály, ale činnosti zaštiťující hlavní účel spolku provádějí samy. Stabilitu budoucího vývoje spolku dle mého názoru zajišťují orgány spolku zastoupené konkrétními osobami. Podle přezkoumání jmen osob uvedených každoročně ve výroční zprávě, které tyto funkce zastávají, totiž ke změnám spíše nedochází, Pionýr vedou (úspěšně) víceméně ti samí lidé. Spolek má organizační strukturu pro zabezpečení své činnosti a krom povinných orgánů zavedl i ty, jež ze zákona vést nemusí. Dle § 243 OZ jsou spolky povinny vést statutární a nejvyšší orgán, rámci statutárního navíc musí vybrat mezi individuální formou, kdy spolek zastupuje zvolený předseda, nebo kolektivní formou, jejímž představitelem je výbor. (§ 244 OZ). Pionýr zastupuje individuální orgán, tedy zvolený předseda. Zmíněný § 243 ještě nabízí spolkům alternativu v podobě nepovinných orgánů a sice kontrolní nebo rozhodčí komise. Spolek se rozhodl těchto možností využít a obě dvě formy komise jsou zastoupeny v jeho organizační struktuře. Pozici nejvyššího orgánu ve spolku zastává Výroční zasedání Pionýra, v mezidobí Výročních zasedání řídí spolek Česká rada Pionýra. Česká rada Pionýra, představuje totiž její výkonný orgán.

Pro správnou činnost je stěžejní, aby byla ale dobře pochopitelná. Je třeba si přiznat, že spolek musí myslet na budoucí generace, které nahradí ve vedení ty nynější. Vztahy jednotlivých orgánů bývají jednou z oblastí zkoušek, které vykonávají instruktoři, chtějí-li se stát oddílovými vedoucími. Školení, na němž bývá struktura vysvětlena, je pouze víkendovou záležitostí. Mladí Pionýři sice dostanou určité studijní materiály, stanovy ovšem musí prostudovat tak, jak jsou. Bylo by tedy vhodné vytvořit pro ně pomocnou brožuru, který by graficky znázorňoval jednotlivé vztahy a zjednodušeně je vysvětlovala. Někdo by mohl namítat, zda by nebylo lepší zjednodušit raději rovnou celou organizační strukturu. Nepovažovala bych to za dobrý nápad, jedinec sice může mít problém se v celku orientovat, ovšem každá osoba představující část celku už na dané pozici ví, co má dělat a jaké jsou jeho

pravomoci. Tím pádem může složitější struktura zabezpečit užší pole působnosti a každý má tedy prostor dělat svou práci řádně a poctivě.

K pozicím v organizační struktuře se váže odpovědnost. Za normálních okolností ji člen nemusí ani pocítit, potíže může nastat v okamžiku krizové situace, např. při zranění dítěte nebo velké chybě v účetnictví. Pojištění činnosti Pionýra v případě mimořádné události zajišťují pojistky České rady dětí a mládeže, které jsou sjednány pro spolky dětí a mládeže v ČR. Pojištění ale neřeší vše, i tak by si každý člen měl být vědom § 4 odst. 1 Občanského zákoníku, který říká, že v právním styku má každá osoba schopnost při plné svéprávnosti užívat zdravý rozum, tudíž se má za to, že jedná s opatrností a běžnou péčí, očekává se to od ní. Navíc dle § 5 odst. 1 OZ musí jednat s příslušnou znalostí a pečlivostí ve věcech odborného výkonu. Podepíše-li tedy, že přebírá zodpovědnost za svěřené děti, musí tak činit i s vědomím případných negativních důsledků, kterým se ideálně snaží vyhýbat. Ačkoliv nejde o to někoho strašit, při správné prevenci v drtivé většině případů k žádným kolizím nedochází, přesto by se nastávajícím (i dlouhodobě fungujícím) oddílovým vedoucím měl tento fakt důrazně opakovat.

V oblasti hospodaření prokazuje spolek letité zkušenosti a odborné vedení. Ačkoliv neprovozuje vedlejší výdělečnou činnost, dokáže najít jiné zdroje, ze kterých je ve většině případů schopen vytvořit přebytkový výsledek hospodaření. V jeho činnosti byly ovšem i roky, kdy skončilo sledované období nemalou ztrátou. Díky předchozím kladným výsledkům však bylo možné ztrátu kompenzovat. Spolek sice z nepříjemné finanční situace v průběžně vyšel nepoškozen, kdyby ovšem ke ztrátě nedošlo, mohl pracovat s vyrovnaným či přebytkovým rozpočtem a investovat více do svého rozvoje. Ztráta pro něj tedy představuje náklady ušlé příležitosti. V průměru hodnotím celkovou hospodářskou činnost hlavního spolku jako dostatečnou. Možné rezervy bych hledala ve zdrojích financování, konkrétně v soukromých subjektech. Ekonomika momentálně v rámci ekonomického cyklu vzkvétá, podniky by tedy v rámci své sociální politiky mohly spolek podpořit. O tom, že to není nemožné, svědčí velký grand od společnosti Google AD Words. Vedení Pionýra by se tedy nemělo bát oslovit další velké firmy.

Další rezervu může skýtat oblast akreditovaných vzdělávacích kurzů. Pro menší začínající spolky by mohl Pionýr představovat jistotu kvalitního vzdělání vycházejícího z dlouholeté praxe. A za kvalitu se samozřejmě platí, tudíž by to mohlo pro spolek představovat další zajímavý zdroj příjmů. Potenciál bych viděla i v čistě členském e-shopu E-moška. Prodej veřejnosti by ale pro spolek znamenal otevření se podnikání, tedy začátku vedlejší činnosti. Možná proto s tím dodnes nezačal. Sortiment by se navíc veřejnosti musel přizpůsobit. Vedle

stálé nabídky pro členy by mohl zavést i retro zboží. Pionýrskou organizací totiž za dob komunismu prošla většina národa, o výrobky s nádechem nostalgie připomínající dětské časy by tedy mohl být zájem.

Seznam použité literatury

Bibliografie

- BENÁK, Jaroslav a David ZAHUMENSKÝ, 2015. *Jak na spolkový rejstřík*. Praha: Grada. Právo pro praxi. ISBN 978-80-247-5672-1.
- DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL, 2016. *Nevýdělečné organizace v teorii*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-103-3.
- DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL, 2017. *Nevýdělečné organizace v praxi*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-476-8.
- HÁJKOVÁ, Alena, Miroslava NEBUŽELSKÁ a Petr PAVLOK, 2015. *Spolky a spolkové právo*. V Praze: C.H. Beck. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-523-7.
- KINDL, Milan, Zdeněk ERTL, Nikola FORMANOVÁ, Tomáš KINDL a Alexander ŠÍMA, 2017. *Úskalí spolkového práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-642-2.
- PELIKÁNOVÁ, Anna, 2016. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-0339-3.
- RONOVSÁ, Kateřina, Vlastimil VITOUL a Jana BÍLKOVÁ a kol., 2014. *Nové spolkové právo v otázkách a odpovědích*. Praha: Leges. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-020-8.
- SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a Lenka, DEVEROVÁ, a kol., 2013. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku: komentář*: [§ 118-418]. V Praze: C.H. Beck. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-445-2.
- ŠILHÁN, Josef a Damian CZUDEK, 2015. *Základy obchodního práva pro ekonomy*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-3171-8.
- JIŘÍ, Švestka, Dvořák JAN, Fiala JOSEF a kol., 2014. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-370-8.

- VÍT, Petr, 2015. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

Internetové zdroje

- Český den proti rakovině, 2016. Český den proti rakovině k 31. 12. 2016. [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: <https://www.cdpr.cz/wp-content/uploads/2016/03/%C4%8Cesk%C3%BD-den-proti-rakovin%C4%9B-k-31.-12.-2016.pdf>
- Česká rada dětí a mládeže, 2018. Co je ČRDM. [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: <http://crdm.cz/crdm/co-je-crdm/>
- Český statistický úřad, 2018a. Časové řady Satelitního účtu neziskových institucí. [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.satelit_cas?mylang=CZ
- Český statistický úřad, 2018b. Doplnující analytické tabulky - 1.1: Počet hodin odpracovaných dobrovolnými pracovníky v neziskových institucích. [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.satelit_cas?mylang=CZ&co=supl
- Český statistický úřad, 2018c. Satelitní účet neziskových institucí. [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/nufile/SUNI%202005_2015%20popis%20171031.pdf
- KERMIET, Vladimír a Lucie SMEJKALOVÁ, 2014, *Satelitní účet neziskových institucí a roční národní účty*. Seminář „Trendy a charakteristiky českého neziskového sektoru 10 let po vstupu ČR do EU. Úřad vlády ČR, 12. května 2014. [online]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/prezentace_kermiet_a_smejkalova_pro_web.pdf
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2018. Profesní kvalifikace v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže. [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/profesni-kvalifikace-v-oblasti-neformalniho-a-zajmoveho>

- Pionýr, 2011. Výroční zpráva 2011. [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: http://pionyr.cz/vyr_zpravy/2011_37.pdf
- Pionýr, 2012. Výroční zpráva 2012. [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: http://pionyr.cz/vyr_zpravy/2012_39.pdf
- Pionýr, 2013. Výroční zpráva 2013. [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: http://pionyr.cz/vyr_zpravy/vyrocní_zprava_pionyr_2013.pdf
- Pionýr, 2014. Výroční zpráva 2014. [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: http://pionyr.cz/vyr_zpravy/vyrocní_zprava_pionyr_2014.pdf
- Pionýr, 2015. Výroční zpráva 2015. [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: http://pionyr.cz/vyr_zpravy/vyrocní_zprava_pionyr_2015.pdf
- Pionýr, 2016. Výroční zpráva 2016. [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: http://pionyr.cz/vyr_zpravy/vyrocní_zprava_pionyr_2016.pdf
- Pionýr, 2018a. Ideály Pionýra. [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: <https://www.pionyr.cz/o-pionyru/idealy/>
- Pionýr, 2018b. Znak a maskot. [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <https://pionyr.cz/o-pionyru/znak-a-maskot/>
- Pionýr, 2018c. Dobové dokumenty. [cit. 2018-04-25] Dostupné z: <https://www.pionyr.cz/o-pionyru/historie/dobove-dokumenty/>
- Pionýr, 2018d. Stanovy a program. [cit. 2018-04-25] Dostupné z: <https://www.pionyr.cz/o-pionyru/dokumenty/stanovy-a-program/>
- Pionýr, 2018e. Autorizovaná osoba. [cit. 2018-04-26] Dostupné z: https://pionyr.cz/docs/autorizovana_osoba_2018.pdf
- Vláda České republiky, 2018. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>

Právní předpisy

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 221/2015 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
- Usnesení předsednictva České národní rady č 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
ČRDM	Česká rada dětí a mládeže
DPH	Daň z přidané hodnoty
EET	Elektronická evidence tržeb
Junák	Junák, český skaut, z. s.
KOP	Krajská organizace Pionýra
Listina	Listina základních práv a svobod
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NO	Nezisková organizace
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Pionýr	Pionýr, z. s.
PS	Pionýrská skupina

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3)
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucí bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11.5. 2018 .....

.....

Eva Osohová

Seznam tabulek

Tabulka 2.1: Kategorizace neziskových organizací	9
Tabulka 2.2: Časové řady celkového počtu vybraných neziskových organizací	11
Tabulka 2.3: Vývoj výdajů a výnosů NO v letech 2010 - 2015	12
Tabulka 2.4: Počet odpracovaných hodin dobrovolnými pracovníky v neziskových organizacích.....	14

Seznam grafů

Graf 2.1: Celkové počty spolků v letech 2010 - 2015	12
Graf 2.2: Vývoj výdajů a výnosů NO v letech 2010 - 2015	13
Graf 2.3: Počet hodin odpracovaných dobrovolnými pracovníky v NO v letech 2010 - 2015	14
Graf 4.1: Počty členů dle věkových skupin v roce 2016	45
Graf 4.2: Vývoj počtů členů v letech 2012 - 2016	45
Graf 5.1: Zdroje financování spolku z roku 2015	48
Graf 5.2: Zdroje financování spolku z roku 2016	49
Graf 5.3: Vývoj VH z běžné činnosti po zdanění v letech 2011-2016	50

Seznam příloh

Příloha 1: Tabulka kategorizace účetních jednotek.....	64
Příloha 2: Znak Pionýra.....	64

Jednotlivé přílohy

Příloha 1: Tabulka kategorizace účetních jednotek

Účetní jednotka	MIKRO	MALÁ	STŘEDNÍ	VELKÁ
Aktiva celkem	9 000 000,- Kč	100 000 000,- Kč	500 000 000,- Kč	500 000 000,- Kč
Roční úhrn čistého obratu	18 000 000,- Kč	200 000 000,- Kč	1 000 000 000,- Kč	1 000 000 000,- Kč
Průměrný počet zaměstnanců v průběhu účetního období	10	50	250	250
Podmínky	Nepřekračuje alespoň 2 z hraničních hodnot	Nepřekračuje alespoň 2 z hraničních hodnot a není mikro ÚJ	Nepřekračuje alespoň 2 z hraničních hodnot a není mikro ani malá ÚJ	Překračuje alespoň 2 z hraničních hodnot

Zdroj: zákon o účetnictví, 2015; vlastní zpracování

Příloha 2: Znak Pionýra

Zdroj: Pionýr, 2018b